

Foto: Ivo Dvořák

RABÍNSKÉ SLOVO ŠTETL FEST je autentická přehlídka židovské kultury
Pozvánka na letošní ročník festivalu **2**

ROZHOVOR Přála bych si, aby ŠTETL FEST byl bezpečným místem, kde se můžeme každoročně společně potkat **4**

KULTURA Rabi Feder Superhero: Komiksový portrét tichého hrdiny v Arnoldově vile **8**

ROZHOVOR Židovské hrdinky: Významné ženy židovské historie ožívají v nové ilustrované knize **10**

KULTURA Srdce je oheň. Dnes, stejně jako před osmdesáti lety **12**

TÉMA TOP 10 festivalu ŠTETL FEST 2025
Výběr nejzajímavějších festivalových akcí **14**

ŠTETL FEST Festivalový program **I.**

TÉMA Moravský Manchester: Rodiny Löw-Beerů a Tugendhatů, 1855–1945
Ukázka z knihy Pavla Kosatíka
Podnikání pod židovskou hvězdou **15**

TÉMA Michal Konečný: Třináct snů o svobodě **18**

MIŠ-MAŠ / מיש-מש **20**

KULTURA Kulturní program
srpen–září 2025 **22**

Milé čtenářky, milí čtenáři,

srpnové vydání Maskilu je věnováno jedné z nejdůležitějších událostí židovské kulturní scény – festivalu ŠTETL FEST. Čtvrtý ročník festivalu připomíná 80 let od konce druhé světové války. Nejde však o žádné nostalgické ohlédnutí. Jak říká ředitelka festivalu Eva Yildizová: „V tomto roce si připomínáme 80 let od konce druhé světové války, ale bohužel téma války a bezpečí je stále velice aktuální. Proto jsme si do podtitulu Konec války zvolili také otazník. Ptáme se, zda se dokážeme z historie poučit, jaké mocenské zájmy války spouštějí a rovněž jaký vliv mají na společnost války současné.“ V rozhovoru představuje i i dramaturgické linie, programové typy a významné hosty letošního ročníku. Přidává i několik osobních doporučení.

Letos si připomínáme 150 let od narození rabína Richarda Federa, jehož životní příběh je ústředním motivem výstavy Rabi Feder Superhero. Federova neokázalá odvaha, duchovní síla a neúnavná práce pro komunitu i po tragické ztrátě celé rodiny během holocaustu jsou inspirací přesahující hranice času. Jeho odkaz připomínají nejen výstava v Arnoldově vile, ale i přednášky a besedy, které festival nabízí.

V tomto čísle najdete také rozhovor s autorkami knihy Židovské hrdinky či článek od kurátorky projektu Srdce je oheň Barbory Dočkalové. Výsledky soutěže, inspirované terezínskými dětskými časopisy a dávající hlas dnešní mladé generaci, ukazují, že historie pro ni může být stále živá. Nahlédneme do nové publikace Michala Konečného Třináct snů o svobodě, jež přibližuje životy osobností, které formovaly dějiny židovského Brna. Nebo se můžete začíst do ukázky z kapitoly Moravský Manchester z knihy Pavla Kosatíka Podnikání pod židovskou hvězdou.

Přeji vám krásný zbytek léta a doufám, že se v Brně potkáme!

RADKA LÍM LABENDZ

šéfredaktorka Maskilu

ŠTETL FEST je autentická přehlídka židovské kultury

Pozvánka na letošní ročník festivalu

Čtvrtý ročník festivalu ŠTETL FEST se zabývá otázkou konce války, respektive ohlédnutím za historií a následky druhé světové války a navazujících období komunismu a obnovy demokracie. Již tradičně se festival nesnaží o pouhé historické vzpomínání, ale o širší poučení o naší identitě a situaci. Kreativním a autentickým způsobem se tak nacházejí možnosti budoucnosti české židovské společnosti. Jedná se také o báječné komunitní setkání, kde se potkávají lidé ze všech českých komunit, přijíždějí vzácní hosté a inspirativní rabíni. Do Brna již pravidelně jezdí kantor Avi Taylor, který před dvěma roky poprvé přijel právě na festival a od té doby se stal velmi milou součástí naší komunity. Rabi Taylor se zapojil do výuky a v rámci spolku Machon Moravia – vzdělávací instituce založené brněnskou a olomouckou obcí, přednáší několik šturů týdně. Jeho nejspíš nejzásadnější působení je výuka mládeže. Například v červnu s námi organizoval návštěvu Krakova, které se zúčastnilo mnoho našich mladých členů.

Podobných setkání se během tří ročníků festivalu odehrálo více. Do Brna se každý rok vrací zástupci židovských rodin, z nichž naprostá většina nežije v Česku. Rodiny přijíždějí ze všech koutů světa a jejich setkání a návraty k místům, kde žili jejich předci, jsou krásné a velmi poučné. Podobně jako jsem to zmínil v úvodu tohoto textu, tak i rodinná setkání nejsou pouhým

ohlédnutím, ale širší reflexí toho, k čemu vedla válka a nacistické běsnění. Možná ještě důležitější je ovšem to, že se rodiny setkávají s veřejností a zástupci města a dalších veřejných institucí a tak přispívají k vytváření poučeného vztahu s židovskou komunitou. Pro brněnskou obec jsou tato setkání velmi vzácná a dojemná.

Festival nabízí desítky zajímavých programů, debat, výstav a přednášek. Z výstav se určitě půjdou podívat na fotografie Richarda Homoly, které zachycují terezínské zdi a domy a jsou působivým zamyšlením o bývalém ghettu. Krásná je i výstava

o rabínu Federovi. Odkaz pana rabína je stále živý a brněnská obec na postavu rabína vděčně vzpomíná. Pamětníci se shodují, že pan rabín byl člověk velice skromný, elegantní a laskavý. Výstava se věnuje neokázalému hrdinství rabína, který se snažil chránit svou komunitu, neopustil své lidi a i v podmínkách nacistického věznění se pokoušel udržovat naději, víru a lidskou důstojnost. Holocaust poznamenal rodinu rabína Federa děsivým způsobem. Rabín přišel v podstatě o úplně celou rodinu, manželku, děti a vnuky. Přesto se rabín Feder po válce dál věnoval židovské komunitě a budování židovského života. Za velmi složitých podmínek komunistického režimu se neochvějně věnoval komunitě, vyučoval a dával příklad, že židovství může dál pokračovat.

Velmi vzácným hostem tohoto ročníku bude rabi Levi Cooper, uznávaný a známý pedagog a autor žijící v Izraeli. Rabi Cooper se bude ve svých přednáškách a vystoupeních zabývat otázkou, jak skloubit život v moderní společnosti s tradičními hodnotami Tóry. Rabi Cooper si všímá vysoké schopnosti židovství adaptovat se na výzvy současnosti pomocí různých halachických řešení, která se někdy zdají jako obcházení zákonů

Tóry. Rabi Cooper na několika příkladech ukáže, že tyto halachické postupy jsou respektující adaptací starodávných tradic na současné podmínky života. Halacha se nezříká principů a pravidel, protože jsou třeba v aktuálním životě nepraktické, ale s ohledem na jejich smysl nachází jejich možné provedení a zachování. Podobně jako v předchozích letech bude i rabi Cooper mít několik proslovů a studijních setkání s lidmi z obce v rámci oslavy šabatů. Tato setkání jsou pro naši komunitu a naše hosty vždy velmi inspirativní a důležitá.

Srdečně vás zvú, abyste na festival přijeli. Určitě je z čeho vybírat a každý si najde to své, co mu vyhovuje a co je pro něj zajímavé. Festival je unikátní tím, že není festivalem o židech nebo o židovské kultuře. Je to autentický festival židovské kultury vycházející zevnitř nejen brněnské židovské komunity, ale šířeji českého a světového židovského společenství. Těším se, že se na této výjimečné události potkáme, přeji vám krásný zbytek léta, a pokud do Brna dorazíte, tak i krásný festivalový zážitek.

RABÍN ŠTĚPÁN MENAŠE KLIMENT

Rabín Štěpán Menaše Kliment se svojí sestrou, výtvarnicí Josefínou Puou Klimentovou, na loňském ročníku festivalu ŠETL FEST

PROGRAM BEJT SIMCHA

Léto–podzim 2025

KABALAT ŠABAT

Šabatové bohoslužby se konají každý pátek od 19.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1
Prezenčně i online

Rodinná bohoslužba – vždy poslední pátek v měsíci

Zkrácená bohoslužba, program a občerstvení pro děti zajištěny
Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer, přizemí), Maiselova 250, Praha 1

Registrace není nutná.

V případě zájmu si lze objednat šabatovou večeři v restauraci Šalom.

Cena menu: 225 Kč

Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

Oneg Šabat – ranní šabatová bohoslužba

Datum: 23. 8. od 9.30

Místo: Španělská synagoga, Věžeňská 1, Praha 1

Registrace nutná: sachrit@seznam.cz

VYSOKÉ SVÁTKY

Roš ha-šana

Maariv

Datum: 22. 9. od 18.30

Šacharit

Datum: 23. 9. od 10.30

Místo: Židovská radnice, Maiselova 250, Praha 1 – 3. patro

Jom Kipur

Kol nidrej

Datum: 1. 10. od 18.30

Jizkor, Mincha a Ne'ila

Datum: 2. 10. od 17.30

Místo: Pinkasova synagoga, Široká 23, Praha 1
Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1

telefon: 603 393 558

e-mail: kehila@bejtsimcha.cz

web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovního a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovního a balného je v ČR minimálně 250 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5 × 8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno

Foto: Ivo Dvořák

Eva Yildizová: Přála bych si, aby ŠTETL FEST byl bezpečným místem, kde se můžeme každoročně společně potkat

Brněnský festival židovské kultury ŠTETL FEST letos připomíná 80 let od konce druhé světové války a ve svém programu propojuje historickou paměť s aktuálními otázkami bezpečí, lidských práv a mezikulturního dialogu. Do Brna zavítají významné osobnosti z celého světa – rabíni, umělci, potomci židovských rodin, které kdysi Brno formovaly – a nabídnou divákům pestrý program, v němž nechybějí výstavy, koncerty, divadlo ani sport. S ředitelkou festivalu Evou Yildizovou jsme si povídali nejen o programových tipech, ale i o tom, co dnes znamená pořádat židovský kulturní festival.

Jaké je hlavní téma letošního ročníku festivalu ŠTETL FEST a na co všechno se mohou návštěvníci těšit?

V tomto roce si připomínáme 80 let od konce druhé světové války, ale bohužel téma války a bezpečí je stále velice aktuální. Proto jsme si do podtitulu Konec války zvolili také otázník. Ptáme se, zda se dokážeme z historie poučit, jaké mocenské zájmy války spouštějí a také jaký vliv mají na společnost války současné.

Rádi bychom ale také lidem dali nějakou naději, a tak chceme jako našeho superhr-

Ředitelka festivalu Eva Yildizová

**Michal Stehlík
a Martin Groman,
autoři podcastu
Přepište dějiny, před
vilou Löw-Beer.
Ve speciálním
festivalovém vydání
se zaměří na roli
náboženství ve
válečných konfliktech
20. století.**

dinu představit brněnského poválečného rabína Dr. Richarda Federa, který jako jediný přežil z celé rodiny po dvacet let budoval a vzdělával brněnskou židovskou obec. Je důkazem, že i jeden člověk dokáže udělat velké věci, když má laskavost v srdci a pomoc druhým a slušnost považuje za nejdůležitější hodnoty.

Každoročně nabízíte propojení tématu v dramaturgických linkách, jaké jsou ty letošní?

Ano, je to tak. Jedna z programových linií se i letos zaměří na brněnskou architekturu. Věnovat se budeme významnému architektovi Otto Eislerovi – připomeneme nejen jeho architektonické realizace, ale i jeho pozoruhodný životní příběh. Návštěvníci se opět mohou těšit na zpřístupnění vybraných prvorepublikových vil v Brně. Ve vile Löw-Beer bude navíc instalována výstava Nansenovy děti, která se věnuje dramatickému útěku Otto Eislera před nástupem nacismu do Norska. Tuto cestu podnikl společně s Norou Lustigovou a Leem Eitingerem za pomoci Nansenovy nadace.

Poslední prázdninový pátek chystáme ve vile Stiassni Makabiádu – židovskou olympiádu. Sportovce různých věkových kategorií čeká zápolení v makabi trojboji, během kterého si budou moci porovnat síly v běhu, lukostřelbě a v badmintonu. Součástí programu bude i tvořivá dílna pro menší účastníky připravená ve spolupráci se Střediskem volného času Helceletka, stezka bosou nohou a spousta další zábavy.

Otevřena bude i vila Wittal, kde se můžete těšit na workshopy zaměřené na výrobu

judaik i na swingový večer. Téma „swing za holocaustu“ totiž tvoří jednu z výrazných dramaturgických linií letošního ročníku. Festival vyvrcholí slavnostním koncertem orchestru Melody Makers v Besedním domě, který návštěvníky přenesení do atmosféry 20.–40. let minulého století.

Které momenty letošního programu považujete za nejzásadnější a proč by si je návštěvníci neměli nechat ujít?

Pro mě osobně je jedním z vrcholů letošního ročníku již zmíněná výstava Rabi Feder: Superhero v Arnoldově vile, kterou připravujeme ve spolupráci s Muzeem města Brna. Výstava, na níž se výtvarně podílela Petra Goldflamová Štětínová a Oto Antonín Goldflam, přibližuje život a odkaz poválečného brněnského rabína Richarda Federa – výjimečné osobnosti, která po válce dokázala znovu vybudovat brněnskou židovskou obec. Na scénáři výstavy se autorsky podílel dramatik a spisovatel Arnošt Goldflam, jehož vzpomínky na setkání s rabínem Federem vnesly do projektu výjimečnou osobní rovinu. Se stejným autorským týmem připravujeme také knížku, katalog k výstavě, která bude k dispozici na festivalu.

Dalším velmi silným momentem bude projekt Srdce je oheň, který představíme v Institutu paměti národa. Jde o výjimečnou výstavu časopisů, které vznikly v rámci stejnojmenné soutěže pod vedením pedagogů a umělců ve spolupráci se studenty a mladými lidmi. Inspirací jim byly autentické časopisy tvořené dětmi v terezínském ghettu. Nově vzniklé časopisy reflektují

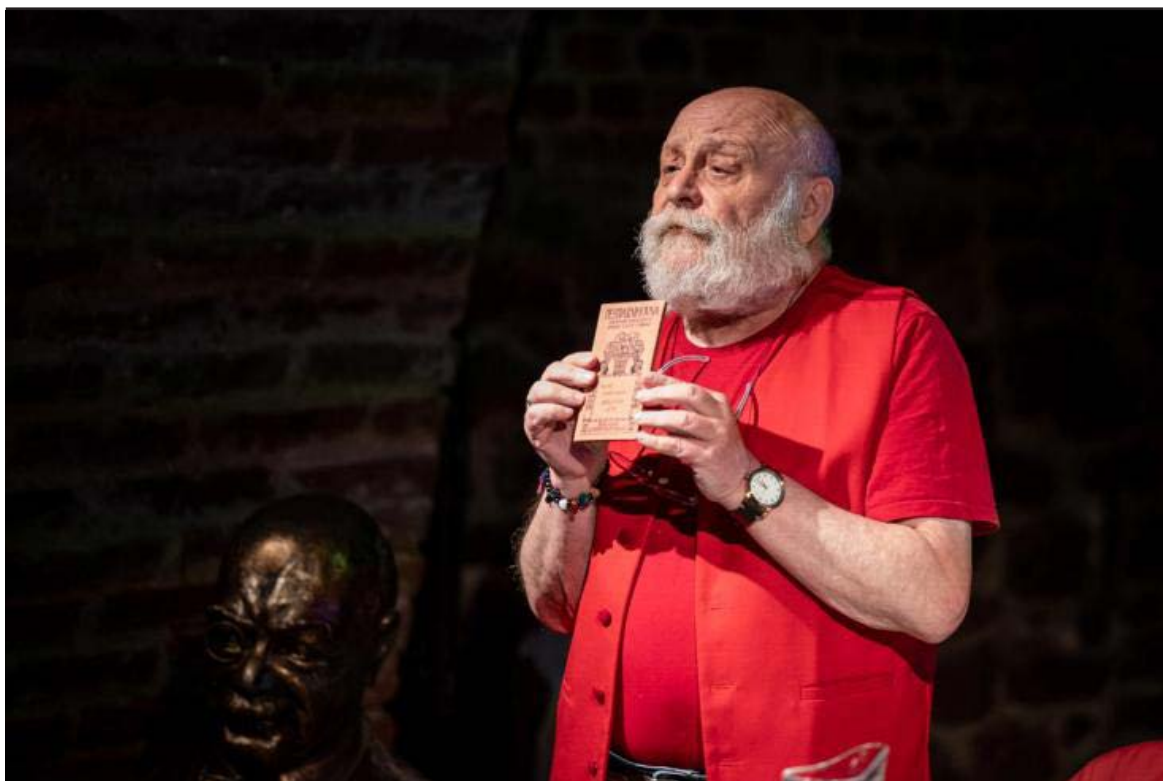
současná témata, jako jsou lidská práva, bezpečí, svoboda a solidarita – a propojují tak historickou zkušenost s dnešním světem. Myslím, že právě tato schopnost vést dialog mezi minulostí a přítomností je jedním z jedinečných aspektů festivalu.

To je pravda. Vaše snaha akcentovat aktuální témata a propojovat je s historickou zkušeností je ve festivalovém programu dlouhodobě výrazná. Které osobnosti letos přijaly pozvání a co návštěvníkům nabídnou?

Oblíbený podcast *Přepište dějiny* se ve svém festivalovém vydání zaměří na roli náboženství ve válečných konfliktech. Historici Michal Stehlík a Martin Groman budou společně zkoumat, jak víra ovlivňovala rozpoutání, vedení i ukončování válek ve 20. století.

Do Brna přijede také norská režisérka a spisovatelka židovského původu Nina F. Grünfeldová, která prostřednictvím své tvorby představí příběh své rodiny. Její otec Berthold Grünfeld jako dítě unikl nacistickému pronásledování díky pomoci Nansenovy nadace a stal se významnou osobností norské psychiatrie a veřejného života.

Otázce čeho se v současné době bojíme se bude věnovat rakouský politik Lukas Hammer-Tugendhat, který je vnukem Grete a Fritze Tugendhatových. Minout by diváci také neměli besedu se slovenským sociologem a publicistou Fedorem Gálem, který se narodil v koncentračním táboře Terezín a je výraznou osobností angažující se v oblasti lidských práv a demokracie.

Spisovatel, dramatik a herec Arnošt Goldflam během autorského čtení a besedy nad knihou *Tata* a jeho syn bude s humorem i nostalgií vzpomínat na dětství v židovské rodině a poválečné Brno.

Pokud se nepletu, tak už od prvního ročníku se vám každý rok podařilo spojit s potomky bývalých významných brněnských rodin a připomenout přínos a příběh jejich předků. Bude tomu tak i letos?

Ano, je to tak. Tradiční festivalový projekt *Návraty do Brna* letos přivítá potomky rodiny Engelsmannových, kteří přicestují z USA a z Austrálie. Jejich příběh začíná u Felixe Engelsmanna, významného textilního podnikatele židovského původu, který si ve 30. letech nechal postavit vilu na Hlinkách. Jeho firma byla po okupaci zabavena a v roce 1943 zlikvidována, Felix zemřel v exilu, bez možnosti návratu. Společně s jeho rodinnými příbuznými položíme za rodinu Kameny zmizelých.

A máte pro návštěvníky ještě další osobní doporučení?

Určitě. Velkou část svého profesního života jsem strávila v divadle a to se v našem programu i v mých preferencích odráží. Nevynechám tedy premiéru scénického čtení v režii Hany Mikoláškové přibližující hudební díla terezínských autorů Gideona Kleina, Hanse Krásky a Viktora Ullmanna v podání interpretek Silvie Hessové (housle) a Dominiky Weiss Hoškové (violoncello). Soubor Nové divadlo chystá inscenaci silného příběhu Anny Frankové, zpracovaného na základě jejího deníku, který sepsala v úkrytu před deportací do koncentračního tábora.

Divákům, kteří se těší na hudební program, bych rozhodně doporučila

jazzový koncert izraelského jazzmana, bubeníka a skladatele Udiho Shloma, který vystoupí v divadle Husa na provázku. Jeho hudba je silně ovlivněna jeho pestrým rodinným původem – pochází z rodiny s kořeny v Iráku, Polsku a v bývalém Československu, což se promítá i do jeho osobitého hudebního projevu. Všichni máme také velkou radost, že se nám z Izraele podařilo přivést indie-popové duo Ice Hokku, které svou podmanivou hudbou určitě roztančí Brno.

Dále bych ráda upozornila na výstavu fotografií Richarda Homoly *Svědectví terezínských zdí*, která bude k vidění ve zpřístupnění krytu pod Kraví horou, který je běžně veřejnosti nepřístupný.

Izraelský jazzman Udi Shlomo a indie-popové duo Ice Hokku, hvězdy hudebního programu festivalu

Během festivalu mohou diváci navštívit nejenom veřejnosti přístupné prvorepublikové vily židovských architektů. Ve vile Wittal proběhnou workshopy na výrobu judaik a také je zde instalovaná výstava Příběh vily Wittal.

Pro jazykové nadšence jsou i letos připraveny přednášky a workshopy, během kterých se mohou seznámit s hebrejskou abecedou, základy ivritu a jidiš.

Součástí festivalu bývají i duchovní témata a prostor pro dialog o židovské víře a tradici. Které rabínské osobnosti letos obohatí program a jaká témata s nimi budete otvírat?

V letošním roce představíme na festivalu několik duchovních představitelů judaismu. Rabín Levi Cooper je australsko-izraelský odborník na židovskou spiritualitu. Specializuje se na halachu a židovskou historii, zejména nyní na reakce židovské společnosti na pandemii.

Do Brna přijede také rabín Dr. Andrew Goldstein, který je významnou postavou liberálního judaismu. V roce 1978 sehrál klíčovou roli v navazování vztahů liberálního judaismu s československou židovskou komunitou a dlouhodobě se zabývá

osobností rabína Dr. Richarda Federa.

Pozvali také jednu ženu: Helene Braun je studentkou rabínské literatury a influencerkou žijící v Berlíně, kde se věnuje duchovnímu vedení, vzdělávání a mezikulturnímu dialogu.

Pořádat dnes kulturní akci s židovským zaměřením znamená nést i určitou společenskou zodpovědnost a riziko. Jak vnímáte organizaci festivalu ŠTETL FEST v kontextu současné politické situace u nás i ve světě? Setkáváte se s nějakými specifickými výzvami nebo obavami?

Obavy samozřejmě máme, ale náš festival navazuje především na židovskou historii města Brna, připomíná již zapomenuté příběhy, představuje osobnosti židovského

původu a přivádí diváky na místa, která nejsou běžně přístupná.

Cílem festivalu je vzdělávat o judaismu a propojovat lidi všeho vyznání. Snažíme se, aby byl festival bezpečným prostorem setkávání a navazování kontaktů. Nestavíme se na žádnou stranu, vycházíme z historie a snažíme se prostřednictvím odborníků vysvětlovat věci v kontextu.

Věříme, že pokud se kvůli současné politické situaci přestanou židovské festivaly konat a uzavřeme se do svých obcí, dáme tím jenom prostor rostoucímu antisemitismu.

ŠTETL FEST si za čtyři ročníky vybudoval svébytnou tvář. Jak se podle vás festival proměňuje a jaké místo má dnes ve veřejném prostoru? V čem se letošní ročník liší od těch předchozích a kam by se měl festival dále ubírat?

Máme velkou radost, že v Brně festival již zdomácněl a u mnoha lidí se stal každoroční položkou v jejich kalendáři. Brno je jedinečné v tom, že kulturní instituce se zde dokážou na tématu židovské historie propojit, otevřít své domy veřejnosti, spolupřátat s námi výstavy, koncerty, a především díky nim může být festival tak velký.

V letošním roce během pěti dnů nabídneme celkem 130 akcí, což je i pro nás organizátory velice náročné. Takže budoucnost je snad v mírném umenšení počtu akcí, ale když to někdy vyslovím, moji spolupracovníci se smějí, jelikož prozatím nám festival každoročně roste jako Otěsánek.

PTALA SE **RADKA LÍM LABENDZ**

Foto archiv festivalu ŠTETL FEST

Rabi Feder Superhero: Komiksový portrét tichého hrdiny v Arnoldově vile

V letošním roce si připomínáme 150 let od narození Richarda Federa. Tato zásadní, a přitom veřejnosti málo známá osobnost českého židovského myšlení a duchovní tradice je ústřední postavou nové výstavy Rabi Feder Superhero, která bude od 28. srpna po dobu jednoho roku k vidění v Arnoldově vile v Brně.

Výstavu vytvořila Židovská obec Brno ve spolupráci s Centrem židovské kultury ŠTETL, Muzeem města Brna a s dalšími odbornými institucemi pro čtvrtý ročník festivalu židovské kultury ŠTETL FEST jako originální vizuální interpretace života člověka, který dokázal obstát tváří v tvář tragédii 20. století s důstojností a vírou.

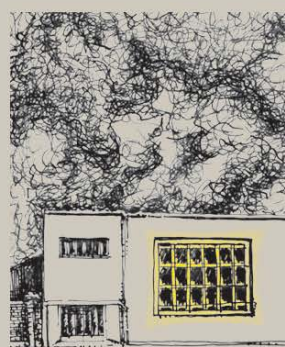
Richard Feder se narodil ve středočeských Václavcích v chudé židovské rodině. Jeho cesta vedla přes gymnázia v Mostě a Praze až ke studiu filozofie a rabínství na izraelsko-teologickém ústavu univerzity ve Vídni, kde v roce 1902 získal doktorát filozofie a o rok později rabínskou hodnost. Federova

rabínská dráha vedla přes Kojetín, Roudnici a v roce 1917 se usadil v Kolíně, kde působil přes třicet let. Byl významným činitelem česko-židovského hnutí, aktivně se zapojoval do kulturního a společenského života, psal, přednášel, vyučoval a reagoval na antisemitismus a další společenské výzvy své doby.

Během nacistické okupace se Feder stal oporou své komunity i v nejtěžších chvílích. Organizoval snahy o emigraci, vydával hebrejské učebnice a podporoval naději. Po deportaci do Terezína se zde zapojil do duchovní činnosti a stal se členem rabínského soudu (Bejt din). Vedl bohoslužby, sloužil při pohřbech a svatbách, navštěvoval

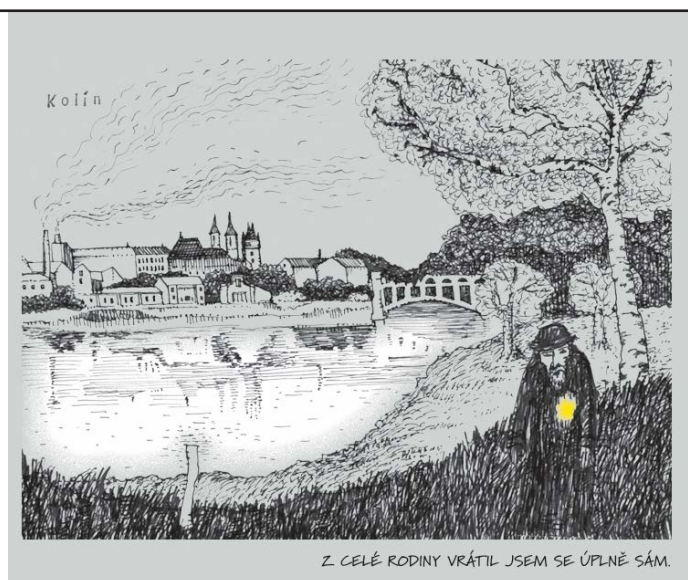
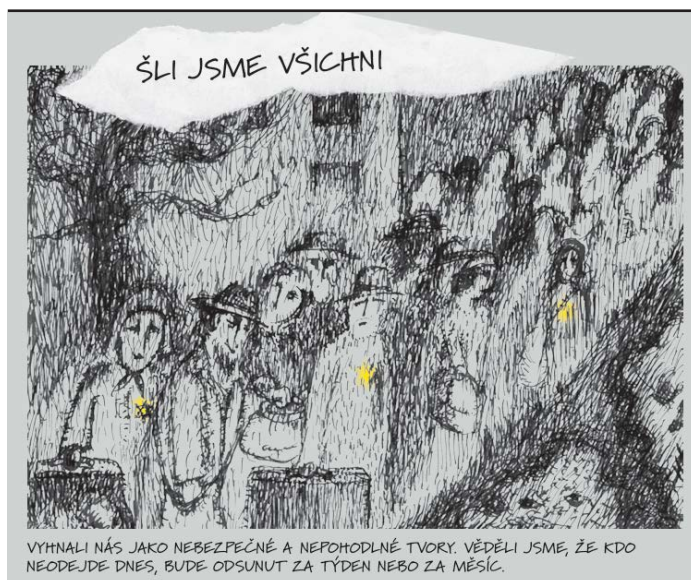

Komiksová výstava Rabi Feder Superhero návštěvníky provede celým životem významného brněnského rabína.

A JÁ MÁM RÁD KLID, ABYCH MOHL TVOŘIT.

Během nacistické okupace byl rabín Feder oporou kolínské komunity. Ve své duchovní práci a podpoře spoluvěznů pokračoval také v Terezíně, kde setrval i po osvobození.

nemocné a povzbuzoval spoluvězně, aby doufali v Boží pomoc. Vytrval, i když během války přišel o celou rodinu a všechny blízké. Zůstal sám a po osvobození setrval v Terezíně i nadále, aby pečoval o nemocné a pohřbíval mrtvé, kteří se svobody nedožili. Po válce se nemocný a zesláblý vrátil do Kolína a usiloval o obnovu zdecimovaného židovského života v Československu, inicioval vznik mnoha památníků obětem, organizoval pietní akce a napsal mj. první českou vzpomínkovou publikaci věnovanou holocaustu Židovská tragédie. V 50. letech převzal funkci oblastního rabína pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně, kde pokračoval v pedagogické i duchovní činnosti a později i ve funkci vrchního rabína až do své smrti v roce 1970. Celoživotně usiloval o česko-židovské sblížení, věřil v mezináboženský dialog a potřebu vzájemného respektu. Svým humanismem a tolerancí si ještě za svého života získal velkou úctu a vážnost nejen v židovské společnosti, ale i mimo ni.

Výtvarné pojetí Petry Goldflamové Štětínové využívá výrazný komiksový jazyk, který propojuje historickou autenticitu s uměleckou stylizací a překračuje hranice klasického dokumentu. Životní dráhu rabína Federa zachycuje od dětství, studii a předválečných rabínských působení přes ztrátu nejbližších a hrůzy holocaustu až po jeho působení ve funkci vrchního rabína v Brně. Komiksová forma zde neslouží k zjednodušení či trivializaci, ale stává se nástrojem vyprávění o lidské důstojnosti a morální integritě v nejtěžších časech.

Expozice podpořená odbornou částí s bohatým zastoupením archivních materiálů nabízí interaktivní prvky, které návštěvníkům umožňují vnímat dobový kontext i hodnotové poselství vlastní zkušenosti.

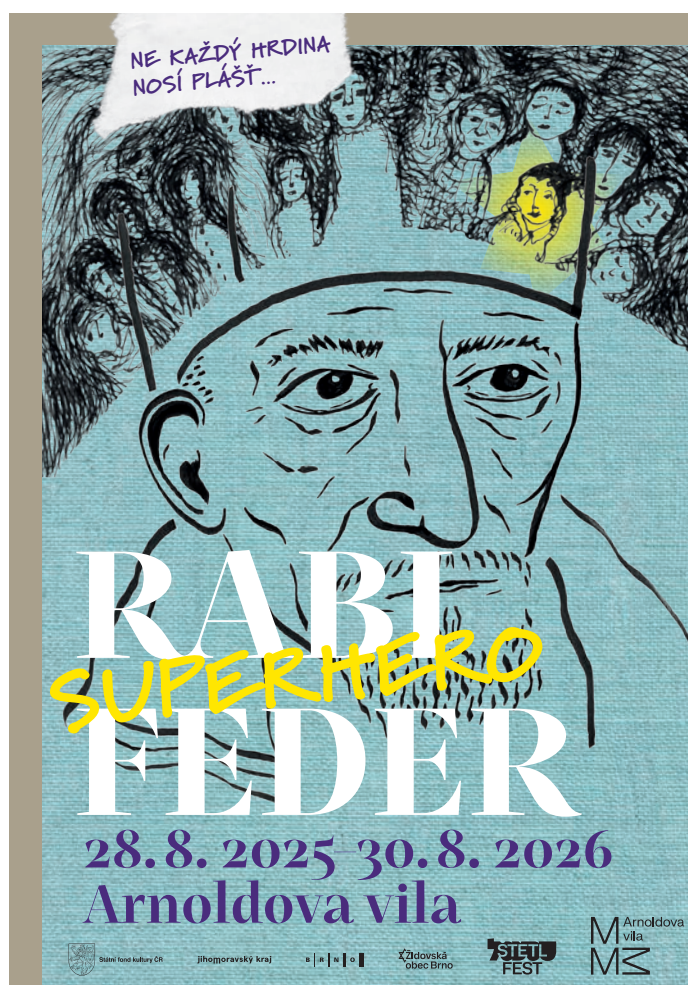
Na scénáři výstavy se autorsky podílel dramatik a spisovatel Arnošt Goldflam, jehož vzpomínky na setkání s rabínem Federem vnesly do projektu výjimečnou osobní rovinu.

Výstava bude otevřena v Arnoldově vile v Brně od 28. srpna 2025 a potrvá až do konce srpna následujícího roku. Součástí instalace bude i rekonstrukce Federovy brněnské pracovny, která nabídne pohled na jeho každodenní prostředí a připomene jeho pozdní působení ve funkci vrchního rabína, nebo krátkodobá výstava originálních kreseb Petry Goldflamové Štětínové a Oto-Antonína Goldflama. V rámci doprovodného programu na festivalu ŠTETL FEST 2025 výstavu doplní

přednášky britského liberálního rabína Andrewa Goldsteina a brněnského rabína Štěpána Menaše Klimenta o odkazu Richarda Federa pro dnešní dobu. Na dětství v poválečném židovském Brně a osobní setkání s rabínem Federem při besedě a autorském čtení zavzpomíná Arnošt Goldflam.

Přijďte se přesvědčit, že ne každý hrdina nosí plášť. Někteří totiž nosí talit.

BARBORA DOČKALOVÁ

Výstava
Rabí Feder Superhero
28. 8. 2025–31. 8. 2026
Arnoldova vila,
Drobného 299/26,
602 00 Brno-sever –
Černá Pole
Hlavní kurátorky:
 Barbora Dočkalová,
 Markéta Brhlíková
Kurátorský tým:
 Arnošt Goldflam,
 Alena Mikovcová,
 Veronika Smyslová,
 Eva Yildizová
Výtvarné zpracování:
 Petra Goldflamová
 Štětínová,
 Oto-Antonín
 Goldflam
Grafický design:
 Martin Kaiser

Židovské hrdinky:

Významné ženy židovské historie ožívají v nové ilustrované knize

Beseda u příležitosti uvedení knihy *Židovské hrdinky* na veletrhu Svět knihy. Ředitelka Centra paměti a dialogu Bubny Pavlína Šulcová (vpravo) diskutuje se dvěma ze tří autorek knihy – spisovatelkou Karin Brygger (vlevo) a ilustrátorkou Joannou Rubin Dranger.

Na květnovém veletrhu Svět knihy byla představena ilustrovaná publikace o významných ženách židovské historie. Knihu, která původně vyšla ve Švédsku, vydalo v českém překladu Centrum paměti a dialogu Bubny. Vyzpovídali jsme pro vás hned tři klíčové osobnosti, které za vznikem knihy stojí – ilustrátorku Joannu Rubin Dranger, spisovatelku Karin Brygger a ředitelku CpdB Pavlínu Šulcovou. Rozhovor berte jako pozvání na besedu se třetí z tvůrkyň Židovských hrdinek, spisovatelkou Anneli Rådestad, a s ředitelkou CpdB. Ta je v rámci programu festivalu ŠTETL FEST plánovaná v Arnoldově vile na čtvrtek 28. srpna v 16.00.

Kniha je opravdu moc hezká a výběr žen velmi rozmanitý. Jak jste vybíraly, které židovské osobnosti do knihy zařadíte? Podle jakých kritérií jste se rozhodovaly?

Karin Brygger: Když jsem viděla náš původní seznam, bylo na něm mnoho spisovatelek a umělek. Prvotní výběr určitě ovlivnilo moje profesní zaměření. Poté jsme si uvědomily, že chceme zahrnout co nejvíce hrdinek z různých profesí, z různých kontinentů, z různých zemí. Přesto tam může být určitá převaha evropských a amerických židovských hrdinek, možná právě spisovatelek a umělek. Dovolily jsme si vybírat podle srdce.

Joanna Rubin Dranger: V knize je 120 žen. Máme ale seznam dalších 120–150 žen, které se do knihy nevešly. Chtěly jsme je tam mít, ale neměly jsme na to prostor ani čas. Trvalo by to roky. Doufáme, že se nám podaří vytvořit další knihu. Připravily jsme také výstavu o švédských židovských hrdinkách, kde jsme mohly přidat další, které se do knihy nevešly.

KB: A to, že nejsou v knize, neznamena, že nejsou důležité. Jen jsme musely vybírat. Nerozhodovalo, jak slavné byly nebo jestli

dostaly Nobelovu cenu – i když některé ano, ale nejsou v knize. Snažily jsme se vytvořit co nejširší obraz židovského života a identity.

A narazily jste při přípravě knihy na nějaký příběh, který vás překvapil nebo hluboce dojal – natolik, že změnil váš pohled na židovskou historii, na roli žen v ní, nebo dokonce na vaši vlastní identitu?

KB: Možná mi to přímo nezměnilo pohled na historii, ale uvědomila jsem si, jak živá a aktuální ta témata stále jsou. Například toto pondělí jsme měly besedu ve Švédsku a já si při přípravě znovu listovala knihou. A přestože jsem většinu textů psala sama, byla jsem těmi ženami opět nadšená a dojatá. Mám radost, že jsme tyto ženy mohly zaznamenat – že se díky knize stávají součástí historie, která by na ně jinak mohla zapomenout.

Každá z těch žen mě nějak změnila. Jedna z nich, kterou bych zmínila, je Regina Jonas – první rabínka v novodobé historii, která působila ve 30. letech. V knize jsou i ženy, které zakládaly školy pro židovské dívky, aby jim daly lepší život – a ty pak mohly vzdělávat další. Každá z nich má co nabídnout. Nebo třeba Amy Winehouse a to, co zanechala

v hudební historii. Všechny ty ženy mě ovlivnily – některé známé, jiné méně, ale každá z nich má sílu.

JRD: Jako ženy a jako Židovky... To je i to, co chceme nabídnout čtenářům – aby našli tu stejnou inspiraci, kterou jsme cítily my při psaní.

Jak knihu přijalo švédské publikum, zejména s ohledem na události po 7. říjnu 2023? Setkaly jste se s opatrností nebo obavami ze strany veřejnosti či nakladatelství? A jak na knihu reagovala židovská komunita a širší švédská společnost?

KB: Měly jsme asi deset veřejných besed od května 2024, kdy kniha vyšla. A ano, po 7. říjnu jsme měly obavy, že kniha nebude přijata tak, jak by mohla být. Dokonce nám nakladatelství naznačilo, že možná nebude vystavena ve výloze. Ale myslím, že reakce byly velmi pozitivní – hlavně ze strany židovské komunity.

Například na pondělní besedě, kde nemohla být Johanna a mluvila jsem s druhou autorkou Anneli, byli v publiku jen dva židovští posluchači – ostatní byli Švédové. A to nás potěšilo, že i švédská veřejnost přijde a chce se něco dozvědět.

Jediné, co bych si přála, je, aby nás více zvaly školy – pro děti třeba od 5. do 8. třídy. Pořád je spousta lidí, kteří nikdy nepotkali Žida. Na besedách o holocaustu mi žáci několikrát řekli, že nikdy neviděli židovskou osobu, a ptali se, jestli se nás můžou dotknout.

JRD: V této souvislosti bych ráda zmínila krásný článek v izraelském deníku Haaretz, který napsal David Stavrou. Myslím, že velmi dobře naši knihu vystihl a popsal její smysl a proces jejího vzniku. Před vydáním nám naše nakladatelství položilo otázku: „Chcete knihu vydat teď, když je situace po 7. říjnu napjatá, nebo počkáte, až válka skončí?“ A my jsme řekly: „Ne, rozhodně nebudeme čekat.“ Protože je důležité ukázat, že existuje židovská historie, která není o tomto konfliktu. Tato kniha se týká židovské historie od biblických časů do současnosti.

Jaký byl váš výtvarný přístup k ilustraci tak pestré škály židovských žen napříč stáletími? Jak jste pracovala s historickými prameny a jakou roli hrála fantazie, když jste zobrazovala skutečné osobnosti i postavy z biblických příběhů?

JRD: Chtěla jsem, aby kniha byla barevná, radostná a krásná – říkaly jsme si, že to má být jako pytlík bonbonů. Bylo pro mě důležité zobrazit ženy takové, jaké opravdu byly nebo jsou. Protože jsou skutečné – chceme ukázat rozmanitost židovského života, různé odstíny pleti, barvy vlasů, různá prostředí.

U postav, jako je biblická Ester, jsem mohla více použít fantazii, protože nevíme, jak vypadala. Ale například ilustrace Anne

Frank a její sestry Margot není klasický portrét, jaký známe, ale vychází z fotografie na pláži v Nizozemsku těsně předtím, než se šly skrývat. Na té pláži jsou šťastné a svobodné – připomínka toho, že i ony byly kdysi tak svobodné jako my dnes.

Už od začátku jste usilovaly o to ukázat rozmanitost židovského života. Bylo také jedním z vašich záměrů vymezit se vůči zažitým stereotypům o Židech – a promítla se tato snaha i do způsobu, jakým jste přistupovaly k ilustracím?

KB: Ano, to bylo určité také jedním z našich cílů. Ve Švédsku jsme chráněná menšina – asi 20 tisíc židovských obyvatel mezi 10 miliony. Není nás mnoho.

Zdá se, že po celém světě rostou protižidovské nálady. Doufáte, že vaše kniha pomůže mladým lidem přijmout svou židovskou identitu s hrdostí, navzdory rostoucímu antisemitismu?

KB: Přesně tak, řekly jsme si, že teď, kdy antisemitismus narůstá, je důležitější než kdy jindy takovou knihu vydat. Chceme, aby židovské děti nebo mladí lidé nemuseli bojovat se svou židovskou identitou, ale aby ji přijali. A věříme, že tato kniha k tomu pomůže. Některé příběhy jsou smutné, ale ilustrace jim dodávají radost – všechny ty barvy a obrázky dělají z knihy něco krásného.

JRD: Chtěla bych zmínit, že v knize jsou i ženy, které – stejně jako já – objevily svou židovskou identitu až poté, co zažily antisemitismus.

Já jsem třeba věděla, že mám židovské kořeny, ale nic to pro mě neznamenal – moje rodina byla silně asimilovaná a považovali jsme se za Švédy. Až v dospívání, po zkušenosti s antisemitismem, jsem si řekla: „Musím pochopit, co to znamená být Žid.“

Myslím, že je to častý příběh i jinde v Evropě a v USA – mnoho lidí má židovský původ, ale necítí, že by mohli tu identitu žít nebo se k ní hlásit – často kvůli strachu z antisemitismu nebo z toho, že neznají tradice. Naše kniha ukazuje, že i tito lidé do židovské identity patří – že pokud se cítíš být Žid nebo Židovka nebo tě někdo za Žida označil, máš právo hledat v tom smysl.

Co vedlo Centrum paměti a dialogu k rozhodnutí vydat právě tuto knihu? V čem jste viděli její význam pro české čtenáře – a v dnešní společenské situaci?

Pavla Šulcová: Když jsem teď slyšela autorky mluvit o knize, ujistilo mě to, že to bylo správné rozhodnutí. Ráda bych v rámci našich programů prezentovala inspirativní ženy a současnou židovskou identitu. Nemáme momentálně vlastní stálý prostor, ale vstupujeme do veřejného prostoru a snažíme se přiblížit židovství v jeho rozmanitosti širší veřejnosti.

Smyslem je také nabořit zaseté stereotypy a představit zajímavé postavy, které nejsou tolik známé – ale přitom jsou velmi zajímavé. V knize je i řada slavných osobností, kromě Barbry Streisand a Ruth Bader Ginsburg třeba také Marilyn Monroe nebo Elizabeth Taylor – a možná ne každý v Česku ví, že si obě tyto celebrity zvolily židovskou identitu. Doufám, že kniha vzbudí pozitivní zájem a přiblíží židovství ve své pluralitě.

PTALA SE **RADKA LÍM LABENDZ**

Foto: Kateřina Uksová

O autorkách:

Joanna Rubin Dranger je oceňovaná švédská ilustrátorka a autorka komiksů. Její debut *Miss Remarkable & Her Career* byl vydán s velkým ohlasem v roce 1999 a byl přeložen do sedmi jazyků včetně angličtiny. Její dokumentární grafická novela *Remember Us To Life*, která vypráví o její rodině a židovském dědictví, vyšla v roce 2022 a v roce 2023 získala prestižní Cenu za literaturu Severské rady. Mezi její další ocenění patří Stora Svenska Illustratorska Priset, PRISA!, Cena FIPRESCI – Ceny Mezinárodní filmové kritiky – a soška Adamson, kterou uděluje Švédská akademie komiksového umění. V letech 2007–2017 byla první ženou, která působila jako profesorka ilustrace na Univerzitě umění, řemesel a designu Konstfack.

Karin Brygger je básnířka, esejistka a umělkyně. Vydala pět sbírek poezie a tři knihy esejí. V současnosti působí jako asistentka profesorky estetiky, médií a tvůrčího psaní na Skövde University ve Švédsku. Ve své tvorbě se zaměřuje na židovskou historii a identitu. V současnosti se soustředí na probíhající performativní projekt, který dokumentuje židovskou diasporu prostřednictvím ručně psaných papírových svitků, *The Scrolls Project*, jehož cílem je vyprávět příběhy židovských životů dnes prostřednictvím pohledu na komunitu a jednotlivce.

Anneli Rådestad je od roku 2015 šéfredaktorkou časopisu *Judisk Krönika*. Předtím pracovala jako reportérka a producentka ve švédském rozhlasu, mimo jiné v zahraniční redakci Ekot a v aktuálních programech P1-morgon a Månniskor och tro. Působila také při Evropském institutu židovských studií ve Švédsku Paideia, kde vedla roční studijní program.

Srdce je oheň.

Dnes, stejně jako před osmdesáti lety

Foto: David Konečný

Autorka článku Barbora Dočkalová při vyhlášení soutěže Srdce je oheň

Kurátorka projektu Barbora Dočkalová představuje celostátní literárně-výtvarnou soutěž inspirovanou dětskými časopisy z Terezína.

V terezínském ghettu, kde naděje zůstávala často jen v podobě tichého gesta, vytvářeli internovaní chlapci a dívky potají časopisy – s vážností, vtipem, touhou nezapadnout do tmy. Vedem, Kamarád, Bonaco a další periodika, která suplovala školu, nabízela

únik i obranu, a především stvrzovala, že i ve ztraceném světě může hořet plamen nadání a tvořivosti.

V roce 2025 jsme se rozhodli ten plamen znovu rozdmýchat. Soutěž Srdce je oheň, kterou vyhlásila Židovská obec Brno a Centrum židovské kultury ŠTETL ve spolupráci s Gymnáziem Přírodní škola, oslovila žáky a studenty z celé České republiky s výzvou: Zkuste to také! Vytvořte časopis o tom, co zajímá, baví nebo trápí vás. Nekopírujte historické výtisky, ale představte si, že tak jako jejich tvůrci máte i vy k dispozici jen

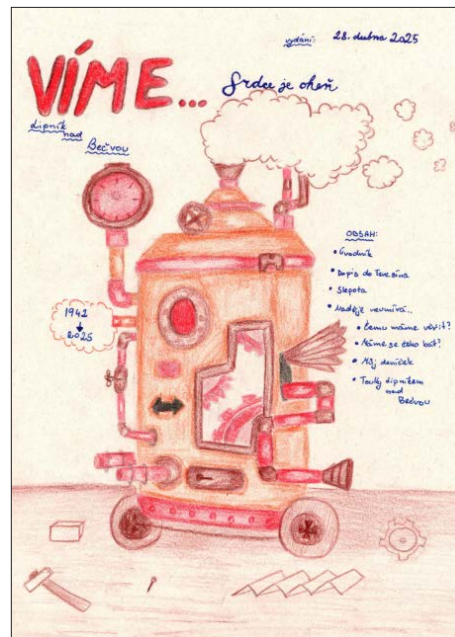
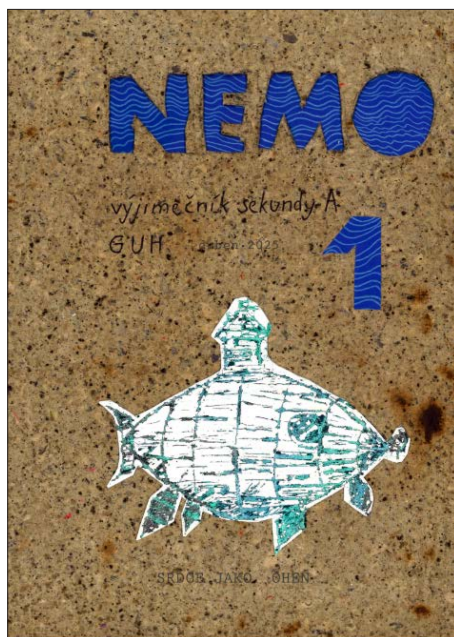
tužku a papír, hlavu a srdce. Nepoužívejte moderní technologie, ale spolehněte se na vlastní vědomosti, a především jeden na druhého. Vytvořte redakční týmy, spolupracujte a diskutujte.

Vyzvali jsme mladé redaktory, aby zkusili pokračovat v duchu Hanuše Hachenburga, jehož básně Srdce dala celé soutěži název, Petra Ginze a mnoha dalších tvůrců, jejichž životy a talenty byly zmařeny. A oni to udělali – s překvapivou empatií, představivostí a odvahou.

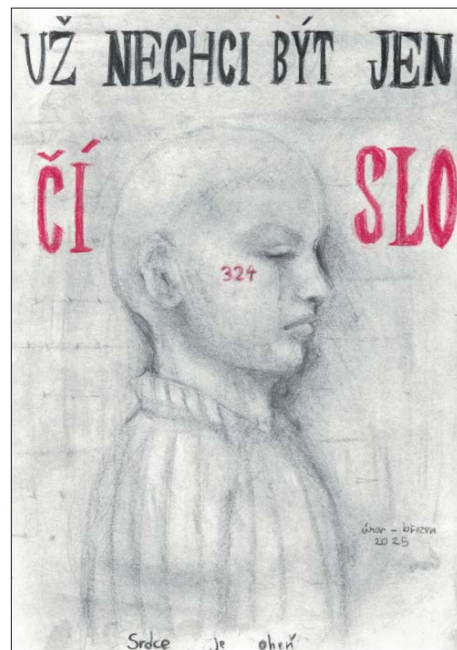
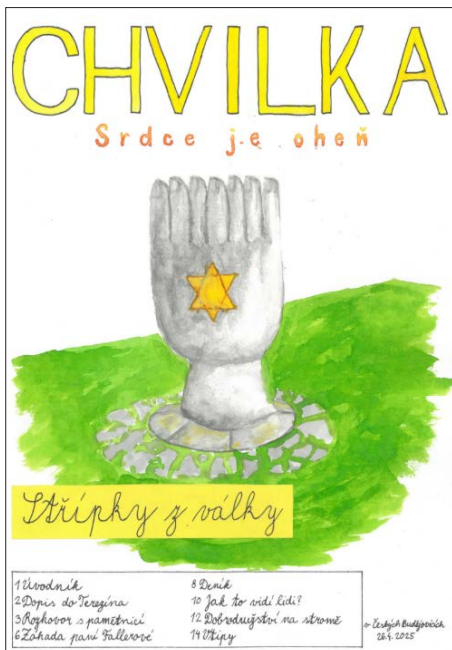
Sešlo se téměř 30 časopisů z více než dvaceti základních, středních i uměleckých škol z celé České republiky. Redakční týmy psaly nejen o historii, ale také o současnosti: o probíhajících válečných konfliktech, klimatickém smutku, o snech a obavách. Vznikaly rozhovory s pamětníky, reportáže, básně, deníky a také satirické sloupky a komiksy. Asi nejpůsobivější ze zadaných rubrik se staly Dopisy do Terezína, které ukázaly, jak citlivě dnešní mladí lidé dokážou vést dialog s minulostí.

Kruh se pomyslně uzavřel faktem, že jeden ze soutěžních časopisů vytvořili také klienti domova sociální péče pro přeživší holocaustu Hagibor, z nichž někteří Terezínem sami prošli.

Odborná porota v čele s Františkem Tichým, zakladatelem Gymnázia Přírodní škola a odborníkem na terezínskou dětskou tvorbu, udělila první cenu časopisu Nemo z Gymnázia Uherské Hradiště. Druhé místo obsadily Příběhy mezi planetami ze ZŠ Filipka v Brně, třetí příčku získal časopis Víme z gymnázia v Lipníku nad Bečvou.

Obálky vítězných časopisů, které budou na výstavě k vidění.

Terezínské dětské časopisy vznikaly v jediném ručně nebo na stroji psaném exempláři. Jediný výtisk koloval mezi čtenáři nebo z něho bylo veřejně předčítáno při společných „plenárních“. Právě na tuto tradici jedinečného, sdíleného čtení navazujeme i v rámci výstavy, která se bude konat během letošního ročníku festivalu ŠTETL FEST v prostorách Institutu Paměti národa Brno. Na stejném místě se můžete zúčastnit také slavnostního vyhlášení vítězů. Návštěvníci se zde budou moci ponořit do originálních soutěžních časopisů stejně jako zalistovat kopie původních terezínských periodik.

Všechny práce budou v duchu terezínského vydavatelského modelu k dispozici v jediném exempláři určeném ke čtení, přemýšlení a k tichému sdílení.

Na stránkách tohoto čísla Maskilu vám přinášíme několik ukávek ze soutěžních časopisů. Věřím, že si najdou cestu i k vám – stejně jako si naši mladí autoři našli cestu k těm terezínským.

Srdce je oheň, tak ho nehaste!

BARBORA DOČKALOVÁ

Do soutěže se přihlásilo více než dvacet základních, středních a uměleckých škol s téměř třiceti výtvy.

Mladí redaktori se inspirovali dětskými časopisy z Terezína, jako byly Vedem, Kamarád, Bonaco.

TOP 10 festivalu ŠTETL FEST 2025

Výběr nejzajímavějších festivalových akcí

Rabi Feder Superhero

28. 8. 2025–30. 8. 2026

Arnoldova vila

Jedním z témat letošního ročníku festivalu ŠTETL FEST je připomenutí osobnosti a odkazu rabína Richarda Federa (1875–1970). Feder, který přežil hrůzy holocaustu a aktivně se podílel na obnově židovského života v poválečném Československu, představuje klíčovou postavu židovské spirituality a kulturní kontinuity 20. století. Více o jeho životě i výstavě naleznete na straně 12.

Srdce je oheň

27.–29. 8. 2025

Institut paměti národa

Literárně-výtvarná soutěž Srdce je oheň, připravovaná ve spolupráci s Gymnáziem Přírodní škola, propojuje minulost s přítomností prostřednictvím autentické tvorby dnešních studentů. Po vzoru časopisů, které v terezínském ghettu tvořily děti a mladí lidé, vznikly desítky nových časopisů reflektujících témata lidských práv, bezpečí a solidarity. Vybrané práce budou vystaveny v Institutu Paměti národa a vítězný časopis bude během festivalu také tištěně distribuován. Projekt představuje jeho kurátorka na straně 8.

Přepište dějiny: Náboženství a válka

31. 8. 17.00

Divadlo Husa na provázku

Oblíbený podcast *Přepište dějiny*, který se s nadhledem i hloubkou dívá na zapomenuté souvislosti historie, se ve svém živém festivalovém vydání zaměří na citlivé a stále aktuální téma: roli náboženství ve válečných konfliktech. Historici Michal Stehlík a Martin Groman budou společně zkoumat, jak víra ovlivňovala rozpoutání, vedení i ukončování válek ve 20. století – a to nejen v českém kontextu, ale i v širších evropských a světových souvislostech. V diskusi zazní otázky o vztahu mezi ideologií a spiritualitou, o tom, kdy je náboženství záminkou a kdy skutečnou hybnou silou, i o tom, jak si Češi své dějiny vyprávějí – a proč to dělají právě takto.

Anna Franková

28. 8. 18.00

Divadlo Husa na provázku

Třináctiletá dívka, malý pokoj skrytý za knihovnou a tichá odhodlanost zachytit svět, který se rozpadá – *Deník Anny Frankové* se stal jedním z nejdojemnějších svědectví o hrůzách druhé světové války. Soubor Nové divadlo přináší silné divadelní ztvárnění tohoto příběhu, který dodnes oslovuje čtenáře po celém světě. Inscenace sleduje Annin život v utajení, její touhu po svobodě, víru v dobro a odvahu psát i ve chvílích, kdy ticho

skrýše dusí každé slovo. Texty vycházejí nejen z jejích zápisků, ale i z přepsaných úvah, které Anna začala tvořit poté, co uslyšela výzvu k uchování svědectví války. Diváci budou svědky nejen jejího příběhu, ale i síly psaného slova jako prostředku odporu, paměti i naděje.

Makabiáda – den sportu pro tělo i ducha

29. 8. 10.00–15.00

Vila Stiassni

Poslední prázdninový pátek rozezná festival ŠTETL FEST sportovní energií – přichází *Makabiáda*, židovská olympiáda pro malé i velké, sportovce i nadšence. V elegantním duchu se můžete zapojit do workshopů šermu a tenisu s profesionálními trenéry nebo změřit síly v makabi trojboji – čeká vás běh, střelba na terč i obratnost s pálkou. Dobrodružství slibuje také orientační běh v zahradě, který připravil klub SK Žabovřesky. Děti si užijí tvořivou dílnu se Střediskem volného času Helceletka a odnesou si vlastnoručně vyrobenou sportovní pomůcku. Atmosféru doplní kavárna, stezka bosou nohou i volná zóna k odpočinku. Přijďte se hýbat, hrát si, smát se a společně aktivně zakončit léto.

Návraty do Brna: Rodina Engelsmannových

28. 8. 10.00, 10.30, 12.00

Vila Engelsmann

Tradiční festivalový projekt *Návraty do Brna* letos otevře další významnou kapitolu – vůbec poprvé přivítá potomky rodiny Engelsmannových, kteří přicestují z USA a Austrálie, aby navštívili město svých předků. Jejich příběh začíná u Felixe Engelsmanna, významného textilního podnikatele židovského původu, který si ve 30. letech nechal postavit vilu na Hlínkách. V ní však kvůli událostem druhé světové války s manželkou Olgou žili jen krátce – firma byla po okupaci zabavena a v roce 1943 zlikvidována. Felix zemřel v exilu, bez možnosti návratu. Beseda s jeho vzdálenými příbuznými, kteří se do Brna vrací jako 3. a 4. generace, nabídne silné osobní svědectví o ztrátě domova, přerušení rodových linií a o síle paměti, která překračuje kontinenty i desetiletí.

Udi Shlomo

29. 8. 18.00

Divadlo Husa na provázku

Bubeník, skladatel a aranžér s rodinnými kořeny v Iráku, Polsku a v bývalém Československu Udi Shlomo se narodil v izraelském kibucu Nahshon, ale od roku 2010 žije a tvoří v norském Trondheimu. Tato pestrá kulturní mozaika se výrazně odráží v jeho hudbě. Ve svých autorských skladbách čerpá z osob-

ních vzpomínek, příběhů i z obrazů z dětství v kibucu, které proplétá s novými aranžemi tradiční židovské hudby. Výsledkem je osobitá syntéza vlivů, která spadá pod označení World Jazz a osciluje mezi nostalgií, experimentem a svobodnou improvizací.

Otto Eisler a Lipová 33

30. 8. 10.00, 11.00, 13.00, 14.30 a 16.00

Lipová 33

Architektonická část programu se letos zaměří na významného brněnského architekta Otto Eislera. Jeho dílo představí komentované prohlídky, přednášky i procházky. Besedy a přednášky se budou konat v bytovém domě v Lipové 33, který Eisler navrhl. Komentovaná prohlídka přiblíží nejen kvality domu, ale i jeho historii v širších urbanistických souvislostech. Součástí programu je také přednáška Anne Newman, která ve svém pátrání po Eislerově životě a díle odhaluje dramatické osudy tohoto architekta před válkou, během ní i po ní včetně období, kdy se skrýval jako pronásledovaný Žid. Své vyprávění zároveň propojí s příběhy vlastních předků. Součástí programu bude i uvedení reedice knihy věnované tomuto výjimečnému brněnskému architektovi.

Ice Hokku

28. 8. 20.00

Kabinet Múz

Indie-popové duo z Tel Avivu. Výrazný vokál a atmosférické zvukové plochy přinášejí podmanivý a dynamický koncertní zážitek, který si získává posluchače po celém světě. Díky využití looperů dokážou Ice Hokku přímo na pódiu vytvářet vrstevnatý zvuk s bohatou strukturou. Každé vystoupení je jedinečné, intenzivní a vtahuje publikum do osobitého světa jejich hudby.

Frida

28. 8. 18.30

Vila Löw-Beer

Norská režisérka a spisovatelka Nina F. Grünfeldová představí příběh své rodiny, který je hluboce zakořeněný v dějinách 20. století. Její otec Berthold Grünfeld jako dítě unikl nacistickému pronásledování díky pomoci Nansenovy nadace a stal se významnou osobností norské psychiatrie a veřejného života. Beseda se zaměří především na Ninino pátrání po osudu Bertholdovy matky Fridy – ženy s dramatickým osudem, o níž rodina dlouho téměř nic nevěděla. Výsledkem několikaletého bádání se stala kniha *Frida. Moje zbloudilá babička ve víru dějin* (česky 2022).

festival
židovské
kultury

פסטיבל
התרבות
היהודית

ŠTETL FEST

Konec války?

ŠTETL FEST je mezinárodní
multižánrový festival, který
představuje židovskou kulturu,
historii, tradice i samotnou
židovskou komunitu jako
nedílnou a historicky doloženou
součást naší společnosti.

stetl.cz

program 27—31.8 2025 Brno

Arnoldova vila	Rabi Feder Superhero příběh poválečného brněnského rabína v autorském podání A. Goldflama a výtvarném pojetí Petry Goldflamové Štětínové	ZDARMA
Vila Löw-Beer	Nansenovy děti příběh norské záchraný československých občanů	ZDARMA
Institut Paměti národa	Srdce je oheň prezentace celostátní soutěže inspirované dětskou tvorbou v Terezíně	ZDARMA
	Hagibor, místo naděje příběh místa s bohatou a proměnlivou historií a zajímavou současností	ZDARMA

11.00	Bašty 2	Po stopách židovského Brna s prohlídkou synagogy komentovaná procházka	
13.00	Institut Paměti národa	Srdce je oheň vernisaž výstavy soutěžních časopisů inspirovaných tvorbou v Terezíně	ZDARMA
13.00	Vila Engelsmann	Židovské vily na Hlinkách přednáška Michala Doležela	
14.00	Nezamyslova 27	Komentovaná prohlídka židovského hřbitova	
14.00	Institut Paměti národa	Dětské časopisy v Terezíně přednáška Zuzany Pavlovské	ZDARMA
14.30	Vila Engelsmann	Komentovaná prohlídka vily Engelsmann	
15.30	Institut Paměti národa	Nacistická propaganda ve filmu přednáška Jany Šplíchalové	ZDARMA
17.00	Institut Paměti národa	Hagibor očima Karla Cudlína autorská prezentace souboru fotografií	ZDARMA
18.00	Stará radnice	Ostrava Klezmer Band koncert živého a autentického klezmeru	ZDARMA
19.00	Vila Löw-Beer	Touha tvořit, touha žít dramaturgický úvod a beseda s Martinou Kinskou a Silvií Hessovou	ZDARMA
20.00	Vila Löw-Beer	Touha tvořit, touha žít hudebně-literární scénické čtení věnované tvorbě umělců z terezínského ghetta v režii Hany Mikoláškové	PREMIÉRA

10.00	Vila Engelsmann	Pokládání Kamenů zmizelých za manžele Engelsmannovy	ZDARMA
10.00	Bašty 2	Po stopách historie židovského Brna s prohlídkou synagogy komentovaná procházka	
10.30	Vila Engelsmann	Engelsmannovi v Brně přednáška Michala Doležela o významné předválečné průmyslnické rodině	
11.00	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí vernisaž výstavy fotografií za účasti autora Richarda Homoly	ZDARMA
11.00	Institut Paměti národa	Srdce je oheň vyhlášení výsledků literárne-výtvarné soutěže	ZDARMA
11.30	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí autorská komentovaná prohlídka výstavy Richarda Homoly	
11.30	Institut Paměti národa	Srdce je oheň pořad Gymnázia Přírodní škola inspirovaný terezínskými dětskými časopisy	ZDARMA
12.00	Vila Engelsmann	Návraty do Brna beseda s potomky rodiny Engelsmannových	ZDARMA
13.00	Divadlo Husa na provázku	Úvod do hebrejštiny jazykový workshop	
14.00	Arnoldova vila	Rabi Feder Superhero vernisaž výstavy	ZDARMA
14.00	Institut Paměti národa	Tomíček animovaný film s úvodem režiséra Miloše Zvěřiny	ZDARMA

14.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka s Martinem Koplíkem	
14.30	Arnoldova vila	Arnošt Goldflam o poválečném židovském Brně autorské čtení a beseda	
14.30	Divadlo Husa na provázku	Poválečná obnova židovských obcí přednáška Daniela Polakoviče	ZDARMA
15.00	Vila Löw-Beer	Nansenovy děti vernisáž výstavy	ZDARMA
15.00	Institut Paměti národa	Příběh Hanuše a Petra divadelně-hudební zpracování příběhu Petra Ginze a Hanuše Hachenburga	ZDARMA
15.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka	
15.00	Nezamyslova 27	Komentovaná prohlídka židovského hřbitova v hebrejštině	
15.30	Vila Löw-Beer	Norsko za války přednáška norského historika Bjarte Brulanda	ZDARMA
16.00	Arnoldova vila	Židovské hrdinky beseda Pavlína Šulcové s autorkou knihy Anneli Rådestad	ZDARMA
16.00	Divadlo Husa na provázku	Dobrodinec Báruch literárně-výtvarný workshop pro rodiče s dětmi	ZDARMA
16.30	Nezamyslova 27	Komentovaná prohlídka židovského hřbitova příběhy rodin a tradice židovského pohřbívání	
17.00	Vila Löw-Beer	Českoslovenští váleční uprchlíci v Norsku přednáška Miluše Juříčkové	ZDARMA
17.00	Institut Paměti národa	Transport za věčnost autorské čtení Františka Tichého z dobrodružné knihy oceněné Magnesii Literou	ZDARMA
18.00	Stará radnice	Mi Martef koncert klezmerových písní z východní Evropy	ZDARMA
18.00	Divadlo Husa na provázku	Anna Franková představení souboru Nové divadlo na motivy knihy <i>Deník Anny Frankové</i>	
18.30	Vila Löw-Beer	Frida beseda s norskou spisovatelkou Ninou F. Grünfeld	ZDARMA
20.00	Kabinet múz	Bedroom Eyes a Ice Hokku indie-pop z Prahy a Tel Avivu	
20.30	Vila Löw-Beer	Zachráněné děti <i>Ninas barn</i> projekce filmového dokumentu	

29.8

pátek

10.00	Divadlo Husa na provázku	Mazel: Seznamte se s hebrejštinou jazykový workshop	
10.00–15.00	Vila Stiassni	Makabiáda: Den sportu pro děti i dospělé tenis, střelba z luky, běh, orientační běh, badminton, šerm	
10.00	Nezamyslova 27	Symbolika židovských náhrobků tematická prohlídka hřbitova s výkladem	
10.00	Vila Wittal	Příběh vily Wittal komentovaná prohlídka výstavy s kurátorem Michalem Doleželem	
10.30	Bratři Čapků 12	Pokládání Kamenů zmizelých za Noru Lustigovou	ZDARMA
11.00–16.00	Zastávka MHD Všetickova	Po stopách Leo Eitingera a Otto Eislera výlet autobusem do Lomnice u Tišnova s historikem Michalem Konečným	
11.00	Institut Paměti národa	Srdce je oheň pořad Gymnázia Přírodní škola inspirovaný terezínskými dětskými časopisy	ZDARMA
11.00	Vila Wittal	Židovská sága představení knihy Brigid Grauman z rodiny Wittalových	ZDARMA
12.00	Nezamyslova 27	Komentovaná prohlídka židovského hřbitova v angličtině	
13.00–16.00	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí výstava	ZDARMA

13.00	Vila Stiassni	Židovský sport a skauting, jak jej neznáme přednáška Romana Gronského	ZDARMA
13.00	Vila Wittal	Komentovaná prohlídka vily Wittal	
14.00– 18.00	Vila Wittal	Židovské tradice a zvyky výroba judaik, workshopy, pátrací hra <i>Hledá se stříbrná lžička paní Wittalové</i>	
14.00– 18.00	Vila Wittal	Výroba mezuzy workshop s nutností rezervace místa	
14.00	Institut Paměti národa	Spolkové židovské reformní reálné gymnasium v Brně přednáška Aleny Mikovcové a Zuzany Prudilové	ZDARMA
14.00	Vila Stiassni	Makabi dnes a zítra beseda s představiteli spolků Makabi	ZDARMA
14.00	Špilberk 1	Hrad Špilberk za nacismu komentovaná prohlídka hradu a expozice <i>Kaple křížů</i>	
15.00– 18.00	Vila Wittal	Pečení tradičních dobrot dva workshopy s nutností rezervace místa, začátek v 15.00 a 16.30	
15.00	Vila Wittal	Prvorepublikové vily v Masarykově čtvrti komentovaná procházka s Michalem Doleželem	
15.30	Institut Paměti národa	Navzdory: O překonání utrpení z židovské perspektivy přednáška Leo Pavláta	ZDARMA
16.00	Vila Wittal	Komentovaná prohlídka vily Wittal	
16.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka s Martinem Koplíkem	
16.00	Besední dům	Zpravodajství z Blízkého východu beseda s korespondentkou německé televize ARD v Tel Avivu Sophie von der Tann	
17.00	Institut Paměti národa	Terezínské půdy a jejich příběhy přednáška Lukáše Lva	ZDARMA
17.00	Křenová 14	Realizace Otto Eislera prohlídka bytového domu s majitelkou Anne Newman	
18.00	Divadlo Husa na provázku	Udi Shlomo & band world jazz světových parametrů	
18.00	Stará radnice	Trombenik hravý koncert tradičního klezmeru v jidiš	ZDARMA
19.30	Divadlo Husa na provázku	Zapálení šabatových svíček sváteční zahájení šabatu	ZDARMA
20.00	Divadlo Husa na provázku	Šabatové písně a modlitby koncertní sbor Kantiléna	ZDARMA
20.00	Institut Paměti národa	Brno v časech nacismu komentovaná procházka s historikem Michalem Konečným	
20.30	Divadlo Husa na provázku Restaurace Paprika	Šabat šalom sváteční večer s košer vínem a izraelskými specialitami	

30-8

sobota

10.00	Lipová 33	Realizace Otto Eislera komentovaná prohlídka nájemního domu	
10.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka s Martinem Koplíkem	
10.00	Moravské náměstí 4	Realizace Otto Eislera v centru Brna komentovaná procházka	
11.00– 13.00	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí výstava	ZDARMA
11.00	Lipová 33	Moje cesta za Otto Eislerem přednáška badatelky Anne Newman	ZDARMA
11.00	Špilberk 1	Hrad Špilberk za nacismu komentovaná prohlídka hradu a expozice <i>Kaple křížů</i>	
13.00	Lipová 33	Realizace Otto Eislera v Masarykově čtvrti komentovaná procházka s architektem Petrem Pelčákem	

13.30	Vila Löw-Beer	Leo Eitinger: Psychiatr se zkušeností šoa přednáška norského historika Bjarte Brulanda	ZDARMA
14.00– 16.00	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí výstava	ZDARMA
14.00	Arnoldova vila	Richard Feder očima rabína Goldsteina přednáška významného evropského liberálního rabína	
14.00	Divadlo Husa na provázku	Terapie příběhem workshop Daniela Soukupa a Terezy G. Váňové na téma židovské literární tradice	
14.00	Špilberk 1	Hrad Špilberk za nacismu komentovaná prohlídka hradu a expozice <i>Kaple křížů</i>	
14.30	Lipová 33	Realizace Otto Eislera komentovaná prohlídka nájemního domu	
15.00	Vila Löw-Beer	Touha po lidské důstojnosti: Příběh Nory Lustigové přednáška Miluše Juříčkové a Michala Konečného	ZDARMA
15.00	Vila Wittal	Příběh vily Wittal komentovaná prohlídka výstavy s kurátorem Michalem Doleželem	
15.30	Divadlo Husa na provázku	Je válka pouze bojem o moc? beseda s Petrou Procházkovou, Josefem Holým a Vojtěchem Bahenským	
15.30	Arnoldova vila	Kruh, anebo spirála? Příběh jedné generace přednáška politika, ekonoma a sociologa Fedora Gála	
16.00	Lipová 33	Otto Eisler přednáška Petra Pelčáka a uvedení reedice knihy <i>Otto Eisler</i>	ZDARMA
16.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka s Martinem Koplíkem	
16.00– 19.00	Barvičova 85	Pochod po stopách zla procházka po neznámých místech nacistické perzekuce s historikem M. Konečným	
16.30	Vila Tugendhat	Čeho se bojíme? beseda s L. Hammer-Tugendhatem a L. Černou o vzestupu pravicového radikalismu	
17.00	Arnoldova vila	Židovská identita v době války beseda Pavlíny Šulcové s Petrem Papouškem a Anneli Rådestad	ZDARMA
17.00	Vila Wittal	Příběh vily Wittal beseda s někdejšími obyvateli vily	
17.00	Moravské náměstí 4	Obchodní portály židovských architektů v centru Brna komentovaná procházka	
17.30	Divadlo Husa na provázku	Konec války v Ukrajině? beseda s reportérkou Petrou Procházkovou	
18.30	Vila Tugendhat	Ajelet Gundar-Gošen autorské čtení s izraelskou spisovatelkou a psycholožkou	
19.00	Vila Wittal	Jazz a swing ve třetí říši a protektorátu přednáška Miloše Štědrone a Jana Daleckého	
20.30	Divadlo Husa na provázku	Havdala slavnostní zakončení šabatu	ZDARMA
20.30	Vila Tugendhat	Nihan Devecioğlu a Sasha Agranov koncert turecko-židovských písní	
20.30	Vila Wittal	V rytmu swingu taneční večer s workshopem	
21.00	Divadlo Husa na provázku	Avi Taylor a Nišma koncert chasidských písní	ZDARMA

31.8

neděle

10.00	Vila Tugendhat	Odkaz Richarda Federa beseda s rabínem Štěpánem Menaše Klimentem	
10.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu	
10.00	Vila Wittal	Prvorepublikové vily v Masarykově čtvrti komentovaná procházka s Michalem Doleželem	
11.00	Nezamyslova 27	Komentovaná prohlídka židovského hřbitova příběhy rodin a tradice židovského pohřbívání	

11.00–13.00	Kryt pod Kraví horou	Svědectví terezínských zdí výstava	ZDARMA
11.30	Vila Tugendhat	Rabín Levi Cooper beseda o tradičním židovství v moderní době	
11.30	Institut Paměti národa	Úvod do jidiš přednáška Petra Jana Vinše	ZDARMA
13.00	Kryt pod Kraví horou	Historie krytu za nacismu a komunismu komentovaná prohlídka s Martinem Koplíkem	
13.00	Institut Paměti národa	Hagibor, místo naděje přednáška o domově sociální péče pro přeživší holokaustu	ZDARMA
13.00	Nezamyslova 27	Symbolika židovských náhrobků tematická prohlídka hřbitova	
13.00	Skořepka 13	Synagoga Agudas Achim komentovaná prohlídka	ZDARMA
14.00	Arnoldova vila	Mnoho podob judaismu beseda s rabínkou Helene Braun	ZDARMA
14.00–19.00	Stará radnice	Židovská tržnice prodej izraelských specialit, knih s židovskou tematikou a dalších judaik	ZDARMA
14.00	Stará radnice	Klec klezmer v neotřelých autorských aranžích	ZDARMA
14.30	Divadlo Husa na provázku	Pohádka o Golemovi rodinné představení o tom, že i ti největší učenci někdy potřebují pomoc	ZDARMA
14.30	Skořepka 13	Synagoga Agudas Achim v hebrejštině komentovaná prohlídka	
15.00	Bašty 2	Po stopách židovského Brna s prohlídkou synagogy komentovaná procházka	
15.00	Institut Paměti národa	Ghetto Swingers a osobnost Erica Vogela přednáška Petra Koury	ZDARMA
16.00	Arnoldova vila	Komentovaná prohlídka Arnoldovy vily	
16.00	Divadlo Husa na provázku	Tři hádanky pro krále Šalamouna pohádkové rodinné představení o chytrém králi a královně ze Sáby	ZDARMA
16.00	Stará radnice	Dorůžka, Fischmann, Novák propojení world music s jazzovou inspirací v podání oceňovaného tria	ZDARMA
16.30	Institut Paměti národa	Swing jako odbojové hnutí v Německu beseda s historičkou Natalie Reinisch	ZDARMA
17.00	Divadlo Husa na provázku	Přepište dějiny: Role náboženství ve válečných konfliktech živé vydání historického podcastu	
18.00	Stará radnice	Koza na útesu klezmer v punkovém kabátě	ZDARMA
19.00	Divadlo Husa na provázku	HaChucpa legendární brněnský klezmer	ZDARMA
20.00	Besední dům	Melody Makers autentická interpretace populární hudby 20.–40. let minulého století	

místa a adresy:

Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9
Besední dům, Komenského nám. 8
Stará radnice, Radnická 8
Vila Löw-Beer, Drobného 22
Institut Paměti národa, Radnická 10
Vila Engelsmann, Hlinky 110
Arnoldova vila, Drobného 26

Vila Wittal, Hroznová 39
Vila Stiassni, Hroznová 14
Vila Tugendhat, Černopolní 45
Synagoga Agudas Achim, Skořepka 13
Kabinet múz, Sukova 49
Kryt pod Kraví horou, Jana Uhra/Úvoz
Hrad Špilberk, Špilberk 1

vstupenky:

stetl.cz
goout.cz
provazek.cz

info@stetl.cz

Za finanční podporu děkujeme Kateřině a Petrovi Jánkům.

Záštitu nad festivalem převzali: předseda vlády Petr Fiala, hejtman Jihomoravského kraje Jan Grolich, ministr kultury Martin Baxa, primátorka statutárního města Brna Markéta Vaňková, rektor Masarykovy univerzity Martin Břeš, předseda Ústavního soudu Josef Baxa, velvyslankyně Izraele v ČR Anna Azari, velvyslanec Spolkové republiky Německo v ČR Andreas Künne a velvyslankyně Rakouska v ČR Bettina Kimbauer.

B | R | N | O

Festival se uskutečňuje
na finanční podpory
obce a města Brna

jihomoravský kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

ISRAEL

Divadlo Husa
na provázku

Moravský Manchester: Rodiny Löw-Beerů a Tugendhatů, 1855–1945

Ukázka z knihy Pavla Kosatíka
Podnikání pod židovskou hvězdou

Továrna Löw-Beer ve Svitávce ve 30. letech 20. století. Löw-Beerovi sem soustředili podstatnou část své textilní výroby. Do Svitávky přišli na přelomu 17. a 18. století ze sousedních Boskovic, kde zakoupili dolní mlýn s valchou. Na jejím místě vybudoval Moses Löw-Beer v roce 1839 přádelnu vlny a rozsáhlý tovární areál.

Mezi příběhy židovských podnikatelských rodin na Moravě asi nebylo velkolepějšího vzestupu, než jaký zažila dynastie Löw-Beerů. Od okamžiku, kdy první Löw-Beerové vyšli ze zdi židovského ghetta, až do násilného ukončení jejich činnosti hned po příchodu nacistů uplynulo necelých devadesát let. Za tu dobu se u nich vystřídaly celkem čtyři generace, jež opsaly zároveň fascinující a zároveň svým vnitřním rytmem pro podnikatelské rodiny také typický vývojový oblouk: Po otcích zakladatelích, generaci číslo jedna, nastoupili synové, kteří přivedli rodinné podniky k rozkvětu, ve třetí generaci se vedle budovatelů začali objevovat i rozdrobitelé přesvědčení, že život je třeba žít a užít. Čtvrtá generace už většinou nestačila své talenty doma rozvinout; velkou část života prožila v exilu, kde se zachránila na útěku před nacismem.

Zvláštní rodinné příjmení vzniklo v roce 1740, kdy se Judas Löw (1724–1800) oženil s Bunou Beerovou a dali tak společně vzniknout příjmení, které v sobě spojovalo

hned dva atributy síly, „lva“ a „medvěda“, najednou. Později, když velká část rodiny emigrovala hlavně do anglosaského světa, se z písemné podoby vytratilo diakritické znaménko, dvě tečky nad „o“ (tzv. umlaut), čímž rodinné příjmení získalo pro Brity, Američany, Australany, Kanaďany atd. význam téměř zrcadlově obrácený („slabé pivo“).

Rod vzešel z Boskovic, moravského města ležícího asi čtyřicet kilometrů na sever od Brna. Tradice židovského osídlení tam byla dlouhá, první zmínky o existenci ghetta pocházejí podle některých zdrojů už z poloviny 13. století; o dvě stě let později jeho význam prudce vzrostl poté, co se zde usadili Židé vypovězení předtím z Brna.

V provinčních městečkách, jako byly Boskovice nebo třeba Třebíč, na Židy nebylo tak vidět jako v městech královských; jejich komunity proto byly stabilnější a často i překvapivě početné; ta boskovická v 18.–19. století čítala až dva tisíce osob, což byla celá třetina obyvatel města. Z někdejšího ghetta se do dnešních dob dochovala

Fritz Löw-Beer plně dostal pověsti rozdrobitele rodinného majetku. Byl nejen milovník rychlých vozů, ale také sběratel umění. Jeho asijskou sbírku se našťastí podařilo zachránit a dnes je v muzeu ve Stuttgartu. Na fotografii ve svém bytě ve Velké vile ve Svitávce.

jen jeho část o osmdesáti domech; o bohaté minulosti židovského života v Boskovicích tedy pro zasvěcené vypovídá nejvíc zdejší židovský hřbitov, rozsahem údajně největší v republice po prostějovském a frydeckém. Jedno z nejčastějších příjmení na zdejších náhrobcích je Löw-Beer.

Za zakladatele podnikatelské dynastie je považován Salomon Löw-Beer (1746–1832). To on se jako první, zatím ve více než skromných podmínkách svého příbytku, začal pachtit se zpracováním vlny. Nedožil se naneštěstí revoluce roku 1848, kdy padly zdi ghett. Kdo chtěl, mohl dále zůstat, komu však

Rodina Löw-Beer zanechala v Brně také výraznou architektonickou stopu. Nejznámější je vila Tugendhat, postavená na pozemku, který v roce 1929 věnoval Alfred Löw-Beer své dceři Grete jako věno při sňatku s textilním průmyslníkem Fritzem Tugendhatem. S výraznou finanční podporou otce zde manželé nechali vystavět modernistickou vilu podle návrhu architekta Ludwiga Miese van der Rohe.

stísněný prostor světa předků nestačil, ten se teď směl stěhovat, podnikat, přijímat funkce ve státní správě apod. v zásadě stejným způsobem jako všichni ostatní.

Z pěti synů Salomona Löw-Beera se zdál nejpodnikavější jeho nejmladší syn Moses (1794–1851). Jako první vystoupil z hradeb ghetta a poučený z otcova podnikání s vlnou koupil v nedaleké obci Svitávka objekty bývalé papírní a valchovny, které přestavěl do podoby moderní prádelny vlny. Brzy zaměstnával na sto třicet lidí, kteří obsluhovali sedmdesát tkalcovských strojů. V této tzv. Staré fabrice nejenže vznikala firemní produkce, ale bydlela tam se vši pravděpodobností i rodina majitelů, a to až do počátku 20. století, kdy si majitelé postavili vlastní nová reprezentativní sídla, o nichž ještě bude řeč.

V roce 1910 už firma Mosese Löw-Beera a jeho potomků ve Svitávce zaměstnávala na tisíc sedm set lidí a dávno neobchodovala jen na rakousko-uherských trzích, ale vyvážela do Evropy, jižní Afriky a do Jižní Ameriky. Byl to úspěch tak rychlý a pronikavý, až bral dech. „Vykročení rodiny z ghetta se podobalo vypuštění džina z lahve. Zdálo se, že není nic, co by ji mohlo zastavit,“ napsal později Daniel Löw-Beer, praprotomek v páté generaci, který příběh části rodiny zbeletrizoval.

Mosesovi starší bratři Aron (1782/1783–1849) a Jakob (1786–1864) Löw-Beerové, jimž už od roku 1820 patřila společná dílna na výrobu a prodej mykané přize v boskovickém ghettu, se tedy po bratrově vzoru také rozhodli pro společné podnikání i mimo ghetto: Spolu se svými syny založili v roce 1854 továrnu v Brněnci na státní silnici do Svitav.

O deset let později dostal závod název Aron und Jakob Löw-Beer's Söhne, který si podržel až do roku 1939. I tato rodinná firma se rozrůstala, členové rodiny však s příbuznými ze Svitávky nadále drželi při sobě a rozrůstající se impérium, i když časem pod různými firemními hlavičkami, zůstávalo jediným vnitřně propojeným celkem.

Kromě staré brněnské továrny a nového závodu, který Aron a Jakob Löw-Beerové postavili v Brněnci v Eliščině údolí, si oba bratři v obci postavili i svá sídla, Starou a Novou vilu. Jejich umístění poprvé v dějinách rodiny naznačilo, jak těsně je v ní všechno spojeno s podnikáním: První vila stála přímo v areálu továrny, druhá na kopci vzdáleném pár stovek metrů.

Jakobův syn Leopold (1834–1892) byl z rodiny první, kdo přenesl podnikání firmy Aron und Jakob Löw-Beer's Söhne také do Brna: V roce 1877 na dnešní Václavské ulici koupil budovy firmy Gebrüder Popper a založil po dvou brněnských závodech svou třetí továrnu. Od roku 1892 začala dodávat vojenské sukno armádě a přibrala další, čtvrtý závod v nedalekém Rozhraní u Svitav. K těmto čtyřem základním domácím podnikům patřily brněnské větvi rodiny i další, menší závody v Chotěbuzi v Německu i jinde v Evropě.

Kromě toho, že pronikali do světa, si Löw-Beerové dlouho udržovali kontakty i s městem, odkud pocházeli jejich předkové. Židovská obec v Boskovících si podržela ortodoxní charakter i pozici významného regionálního centra talmudského učení. V letech 1851–1884 zde sídlil moravsky zemský rabinát a zdejší rabi Abraham Placzek

(dodnes se po něm jmenuje hlavní ulice bývalého ghetta) vládl svým lidem jistou rukou. Politická samospráva boskovické židovské obce zanikla až v roce 1919, ale i potom, až do nacistických transportů, zde žily stovky Židů. Löw-Beerové si zde i po svém odchodu do světa udrželi postavení jedné z nejváženějších městských rodin; především prostřednictvím Nadace Nathana Löw-Beera podporovali řadu zdejších židovských aktivit.

Hlavním městem moravského textilního průmyslu bylo už od konce 18. století Brno a tuto svou pozici stále posilovalo. Přezdívka moravský Manchester (podle města, které založilo slávu britského textilního průmyslu) padla Brnu jako ulitá, ačkoliv nebylo jediným městem u nás, které se jí těšilo; mimoto v různých dobách vznikl ještě Manchester západomoravský (ve Svitavách), severomoravský (v Šumperku), východočeský (v Ústí nad Orlicí), o celé velké textilácké aglomeraci v severních Čechách (s centrem v Liberci) nemluvě.

Brno však ostatní centra zastiňovalo rozsahem i kvalitou výroby. Tovární čtvrti, ohraničené na severu ulicí Cejl a na jihu ulicí Křenovou, dominovaly bloky dnes už neexistujících textilních fabrik. Prim mezi nimi zpočátku hráli podnikatelé přicházející z Německa, hlavně z jeho průmyslově vyspělejších částí, jako bylo Porýní-Vestfálsko; od roku 1781, kdy císař Josef II. vydal toleranční patent, je do Brna vábila možnost praktikovat protestantskou víru, kterou si přiváželi s sebou.

Od čtyřicátých let mezi ně začaly pronikat a prosazovat se také židovské dynastie a jejich firmy, od roku 1868 například firma Gebrüder Stiassni, Bratři Stiassni, původem z Bučovic. A také obě silné podnikatelské větve rodu Löw-Beerů, ta ze Svitávky u Boskovic i ta z Brněnce.

Greta Löw-Beerová a Fritz Tugendhat se tedy sblížili a v roce 1928 v Berlíně také vzali. Greta, která se do hloubky zajímala o přehlídky soudobého umění a architektury, v Německu poznala modernistického architekta Ludwiga Miese van der Rohe, hvězdu Bauhausu. Dohoda s ním byla rychlá, peníze nehrály roli, všechno platil tchán Alfred Löw-Beer, kterému záleželo na tom, aby jeho dcera byla ve svém druhém manželství konečně šťastná. Ještě ve stejném roce 1928 Mies van der Rohe vytvořil projekt (tradije se, že ho k odvážnému návrhu inspirovala obtížná, svažité parcela), v dalším roce se začalo stavět a na konci roku 1930 byla vila hotová. Vlastníkem zůstala Greta Tugendhatová až do nuceného odchodu za hranice na konci třicátých let.

Dům uchvacoval svou puristickou osnovou, způsobem, jakým téměř stíral hranici mezi prostorem uvnitř a v zahradě (dvě z velkoplošných okenních tabulí bylo možné zapustit do podlahy), a také výhledem na podstatnou část brněnského panoramatu, jaký se z něho nabízel. Ale fascinoval třeba také vnitřní stěnou z onyxu, která se rozehrála nesčetnými barvami, kdykoli na ni zvenčí dopadly sluneční paprsky. Jakkoli mohla část interiéru působit spartánsky stroze a neútluně, Greta Tugendhatová později napsala, že rodině se v domě bydlelo tak dobře, že její členové v podstatě ztratili chuť cestovat.

Nebyla to ale jediná mimořádná stavební realizace v akčním rádiu brněnských Löw-Beerů za první republiky. Mezi dalšími modernistickými vilami vynikla i ta, kterou pro Gretinu bratra Ernsta Löw-Beera projektovali a postavili Rudolf Baumfeld a Norbert Schlesinger v Kalvodově ulici v Brně-Pisárkách. Potomci Löw-Beerovy rodiny tak na konci třicátých let získali nejen esteticky nejzajímavější, ale zároveň stavitelsky nejdůmyslnější bydlení ve střední Evropě.

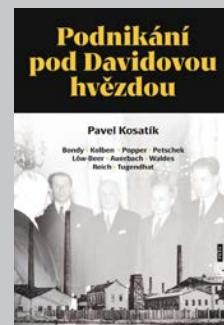
Že návrat předválečných židovských vlastníků nebude samozřejmostí, naznačoval také osud Hanse Tugendhata, který přečkal válku v Brně a mohl se tedy o rodinnou továrnu přihlásit mezi prvními. Jako tolik jiných německojazyčných Židů byl ale úředně označen za Němce, a tedy za člověka bez nároku na restituci majetku. Začátkem dubna 1946 sice získal tzv. osvědčení o prozatímním zachování československého státního občanství, mezitím však už 24. října 1945 prezident Beneš podepsal znárodnovací dekret č. 100/1945 Sb., který postátnil textilky se čtyřmi sty, v některých případech s pěti sty a více zaměstnanci. Tugendhatovu šestnáctiletému synovi, přestože mluvil kromě němčiny i česky, zakázali navštěvovat českou školu – což znamenalo, že zůstal bez vzdělání; německé školy byly v roce 1945 zrušeny. Žid měl i nadále zůstat nepřítelem coby Němec.

Pro Hanse Tugendhata, který přežil válku jen díky manželství s Nežidovkou, bylo na nové situaci nejtěžší, že šest let války prožil v naději na osvobození. Když v roce 1945 zjistil, že jedno pronásledování bylo jen nahrazeno jiným, ocitl se v šoku, který nebyl schopen strávit. Noví vládcí jeho továrny navíc zahájili novou éru tím, že ho obvinili

z daňové defraudace, ke které mělo dojít v roce 1936.

Stejný osud, tedy znárodnění, postihl i textilky patřící rodině Löw-Beerů. Na rozdíl od Hanse Tugendhata byli její členové pouze ušetřeni přihlížením své vlastní zkázy. Z bývalých soukromých textílek vznikl v roce 1946 průmyslový kolos s názvem Moravskoslezské vlnářské závody, který v dalších více než čtyřech desetiletích kopíroval všechny rozporuplné poryvy tzv. socialistické ekonomiky a zároveň ztrácel konkurenceschopnost. Po roce 1989 se nejen brněnský, ale téměř veškerý moravský a český průmysl ekonomicky zhroutil dechberoucí rychlostí.

Jak přečkali ostatní členové rodiny válku? Podařilo se jim získat něco z majetku zpět? Zůstal někdo z nich na Moravě? A jaké další významné židovské podnikatelské rodiny přispěly k rozvoji československého průmyslu? Odpovědi najdete v knize Pavla Kosatíka!

Pavel Kosatík, Podnikání pod Davidovou hvězdou
Příběhy židovských rodin v této knize mají nejen historickou výpovědní hodnotu, ale čtou se často jako epická dramata. Za jejich úspěchem stály odříkání a dřina, ale

pak všechny smetl víchr historických událostí: Nejdříve proti nim vystoupili nacisté a ti, kdo přežili, pak stáli tváří v tvář novým tvrdostem ze strany komunistů. Nakladatel: Práh

V květnu letošního roku bylo v ulici Na Hlínkách a v Kalvodově ulici za účasti potomků rodiny Löw-Beerů položeno osmnáct Kamenů zmizelých (Stolperstein), které připomínají osudy jejich předků. Píkní akt organizoval spolek ŠETEL ve spolupráci s Židovskou obcí Brno, Muzeem města Brna, Meetingem Brno, Muzeem Brněnska, Jihomoravským krajem a Michalem Doleželem.

Michal Konečný: Třináct snů o svobodě

Foto: David Konečný

Přivítání knihy Michala Konečného (vlevo) *Třináct snů o svobodě* v divadle Husa na provázku. Ukázkou z knihy četl herec Jan Kolařík.

O tom, že podobu a dějiny Brna tvořili společně celá staletí Němci, Češi a Židé, je možné se dočíst téměř v každé knize o městě. Skoro každý proto ví, že židovští podnikatelé stáli u největší slávy moravského Manchesteru, celý svět zná vilu Tugendhat a mnozí alespoň tuší, jak tragicky staleté soužití skončilo. Celé dějiny kvetoucí židovské komunity v Brně ale příliš známé nejsou. Kniha *Třináct snů o svobodě* se snaží tento dluh alespoň částečně napravit.

Prostřednictvím třinácti osudů svázaných s měsíci židovského kalendáře je možné nahlédnout do života osobností, které tvořily dějiny židovského Brna od poloviny 18. století do poloviny 20. století. Byl mezi nimi samozvaný Mesiáš Jakob Frank, vášnivý milovník svobody Mojses Dobruschka, rabín Baruch Jakob Placzek, lékař Richard Werner, spisovatel Ernst Weiss, komik Fritz Grünbaum, aktivistka Nora Lustigová, neblaze proslulý politik Otto Šling či poválečný rabín Richard Feder, pověstný svou odvahou, moudrostí a laskavostí.

Životy těchto mužů a žen nejlépe dokládají, jak obrovské výhody má město, ve kterém spolu žije několik kultur a náboženství. Díky nim se město zařadilo po bok významných evropských center průmyslu, kultury, umění a vědy. Pohnutému 20. století navzdory by se na žádný z těchto příběhů nemělo zapomenout, protože každý významně přispěl k tomu, že se Brno a jeho obyvatelky a obyvatelé posunuli do doby moderní se vším dobrým i špatným, co přinesla.

Knihu vydala židovská obec a nakladatelství Host, stejně jako předchozí publikaci Michala Konečného představující fotografie brněnských obětí šoa pojmenovanou *Tváře zmizelého Brna*.

Michal Konečný (nar. 1982) je historik a historik umění, autor mnoha odborných i publicistických textů. Učí na Vysokém učení technickém v Brně a pro Národní památkový ústav, kde pracuje, napsal řadu publikací o hradech, zámcích, jejich uměleckých dílech a o šlechtických majitelích. Společně s Alexandrem Brummerem je autorem pěti historických průvodců Brnem, které čtenáře na příkladech konkrétních míst a reálií seznamují s nejdůležitějšími událostmi, trendy či osobnostmi. V roce 2022 mu vyšla úspěšná monografie *Apollo a Marsyas*. Příběh umění na Moravě.

Knihu *Třináct snů o svobodě* vydala Židovská obec Brno a nakladatelství Host Brno.

Foto: David Konečný

Otto Šling

Stará dobrá pravda praví, že koho chtějí bohové potrestat, tomu splní jeho největší přání. Následky totiž přijdou většinou, když už je pozdě a trestání bohů se nedá vzdorovat. Vlastní zničení už je možné pouze odmítat či přijmout.

Mnoha lidem v celém Československu se jejich velké přání splnilo v únoru roku 1948. Nemocí zesláblý prezident Beneš podlehl komunistickým výhrůžkám a sestavením nové vlády pověřil Klementa Gottwalda. Československo se bez jediného výstřelu dostalo do nesmlouvavého područí Moskvy, v němž zůstalo dlouhých čtyřicet let.

V únoru 1948 se však neradovali jen komunisté. Naděje prostupovala i početnými shromážděními občanů ve velkých městech, která dávala celému státu najevo, že blížící se politické změny vyjadřují přání československého lidu. Podobné setkání občanů se v té době uskutečnilo také na brněnském náměstí Svobody. Z přistaveného nákladního auta k Brňankám a Brňanům promluvil významní brněnští funkcionáři komunistické strany – budoucí předseda Ústředního národního výboru města Brna Vladimír Matula, profesor František Trávníček, který se zanedlouho stal rektorem Masarykovy univerzity, a zapálený řečník, krajský tajemník komunistické strany Otto Šling. Právě jemu se na korbě obyčejného nákladáku před očima plnilo jeho největší přání.

Jaké přání to bylo? A jak jeho splnění ovlivnilo brněnskou (nejen židovskou) historii?

Zdroj: Wikipedia

Otto Šling byl český a československý politik, poválečný vysoký funkcionář Komunistické strany Československa v Brně a poslanec Prozatímního a Ústavodárného Národního shromáždění a Národního shromáždění ČSR.

Fotografie z Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) zachycuje židovské děti z Československa po příjezdu do Norska, kam za pomoci Nansenových pasů uprchly před nacismem.

Zdroj: Wikipedia

Samozvaný Mesiáš

V Brně vedl nejdříve spořádaný život. Zanedlouho si pronajal dům nedaleko premonstrátského kláštera v Zábřovicích, kam docházel každý den na mši. Proti jeho přítomnosti namítali pouze moravští rabíni, kteří od svých přátel v Polsku moc dobře věděli, co je zač. Netrvalo dlouho a všechno to, co mnozí považovali za pomluvy, se začalo pomalu naplňovat. Za tajemným cizincem začali přicházet příznivci z celé východní Evropy. Líbali mu ruce a nohy, nechali si od něj žehnat a donášeli mu peníze a cenné dary. To by vlastně ani nevadilo, horší bylo, že se všichni nechávali pokřtít. A kdo je ke vší té hrůze navedl, bylo nad slunce jasné. Po Brně chodil jako král v pestrých tureckých šatech a vždycky se to kolem něho hemžilo služebnictvem. A že rabíni v celé zemi prskali vzteky? No co, ať si ze závisti klidně zezelenají!

Jak se samozvaný Mesiáš jmenoval? A jaký ho čekal osud?

Zdroj: Wikipedia

Samozvaný mesiáš strávil v Brně celkem třináct let. Dům v Petřské ulici, ve kterém pobýval jedenáct let, proměnil v okázalou rezidenci a středisko poutníků. Sám sebe považovat za Boží vtělení a od svých stoupenců vyžadoval absolutní poslušnost.

Nora Lustigová

Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 se do Československa valila další uprchlická vlna. Ne všem se útěk podařil, neboť vojenská stráž na hranicích vracela stovky osob zpět. Ti, kteří měli větší štěstí, však přinášeli do Brna další varovné zprávy o řádění a nesmlouvavosti nacistů. Zejména mezi bohatšími židovskými rodinami zavládly obavy a mnohé z nich se začaly chystat k odchodu. Stejně uvažovala i Nora Lustigová. Přes Československou ligu pro lidská práva proto navázala spolupráci s Nansenhjelpen, tedy Nansenovou pomocí.

Syn slavného norského polárníka, architekt Odd Nansen, ji založil s přáteli roku 1937 pro občany všech evropských zemí ohrožených nacismem. Nadace nabízela možnost získat dočasné povolení k pobytu v Norsku, než uprchlíci obdrží vízum do dalších zemí. Vyjednávání s československými úřady převzal sám Odd Nansen. Díky slavnému jménu se mu podařilo získat pro nadaci takovou pozici, že uprchlíci mohli opouštět území Československa ještě po okupaci nacisty 15. března 1939.

V květnu umožnila nadace Noře Lustigové odvézt do bezpečí své dva syny, za nimiž chtěla přijet co nejdříve. Podařilo se jí to?

Odpovědi na otázky za ukázkami naleznete v knize historika Michala Konečného s názvem Třináct snů o svobodě: Osudy židovského Brna ve třech stoletích!

BARBORA DOČKALOVÁ

AKCE

Izraelský pop-up obchod a Hlasy Izraele

Maiselova synagoga,
Maiselova 10, Praha 1
1. 8.–2. 9. 2025

Izraelský sociální podnik podporující malé podniky z geografické a sociální periferie Izraele ESEK v Praze na měsíc otevře měsíční pop-up obchod izraelských tvůrců. Zároveň se můžete těšit na sérii doprovodných akcí s názvem Hlasy Izraele. Projekt vznikl ve spolupráci se Židovským muzeem v Praze, za štědré podpory Nadačního fondu Shalem a s podporou Federace židovských obcí v ČR, JCC Praha, Ec Chajim, ICEJ ČR a České společnosti přátel Izraele. Více: www.fzo.cz

Hans Krása, Antonín Dvořák, Leoš Janáček: Cesta

Divadlo F. X. Šaldy, Památník Terezín
21. 9. 14.00 a 17.00

Divadlo F. X. Šaldy připravilo spolu s Památníkem Terezín jedinečný divadelní zážitek. Hlavním pilířem představení je dětská opera Hanse

Krásy Brundibár, která měla v roce 1943 premiéru v terezínském ghettu. Diváci si nejprve budou moci na prostranství před budovou Jízdárny v Terezíně vychutnat skladbu L. Janáčka Kačena divoká. Poté se přesunou do vnitřních prostor, kde na ně bude čekat opera Brundibár. Následně na ně bude před budovou Kavalír 8 čekat taneční intermezzo na píseň Bugatti Step od Jaroslava Ježka. Cesta skončí tam, kde začala – v Jízdárně, kterou zaplní Dvořákovo oratorium Stabat Mater. Více: www.saldovo-divadlo.cz

Benefice Nadačního fondu obětím holocaustu

Klausová synagoga, U Starého hřbitova 39, Praha 1

18. 9. 19.00

Nadační fond obětím holocaustu, který se od svého založení stal důležitou institucí podporující péči o přeživší, obnovu židovských památek, vzdělávání o holocaustu i vzdělávání v judaismu a rozvoj židovských komunit, slaví

25. výročí svojí existence. Přijďte tento milník oslavit na novoroční benefici, jejíž výtěžek putuje na podporu péče o přeživší šoa. Více: www.fondholocaust.cz

ONLINE TIP

Oy Kay

Oy Kay vzniklo s cílem otevřít dětem a rodinám po celém světě dveře k židovskému vzdělávání. Vydejte se spolu s Yosim a Esty na cestu židovskou historií a spolu s dalšími představiteli židovské komunity prozkoumejte prostřednictvím krátkých animovaných videí židovské hodnoty a tradice. Za projektem stojí výtvarníci Martin Aaron Hořínek a Josefina Puah Klimentová, na scénáři spolupracovala rabínka Kamila Kopřivová a Jan Klusáček, hudbu složil Robert Fischmann a hlasy všem postavám propůjčil Jacob Ari Labendz. Více: www.instagram.com/oykay.tv

VÝSTAVY

Josefina Puah Klimentová: Hostiny

Židovský obecní dům, Bílkova 7, Boskovice

10. 7.–31. 10. 2025

Přehlídka kolážové malby Josefiny Puah Klimentové, absolventky ateliéru malby na VŠUP. Ve svých dílech zobrazuje rodinné setkávání u svátečního stolu inspirované židovskou tradicí a zkušeností. Intimní výjevy odkazují k univerzálním hodnotám, jako jsou rodinné vazby, mezigenerační předávání zkušeností či mateřství – tématu, které autorka dlouhodobě sleduje. Součástí výstavy je série názorných videí o přípravě tradičních jídel, natočených fotografkou Ewou Chodzickou ve spolupráci s Andreou Ernyeovou. Více: www.muzeum-boskovicka.cz

Michael Steiner Borek: Steiner Bezexistence

400 ASA Gallery, Kováků 32, Praha 5

30. 7.–19. 9. 2025

Výstava fotografií Steiner Bezexistence představuje osobní a vizuálně silnou esej o paměti, ztrátě a o velkých dějinách 20. století. Michael Steiner Borek (* 1958), který se narodil v Praze a od roku 1992 žije ve Spojených státech, kde pracoval jako tlumočník pro americkou vládu, se fotografii věnuje celý život. Od roku 2006 pravidelně vystavuje v USA i v České republice. Ve své nejnovější sérii se vrací k příběhu vlastní rodiny poznamenané holocaustem. V Novém Městě nad Metují dokumentuje osud svého dědečka JUDr. Rudolfa Steinera, jeho ženy Marty a jejich syna – Borkova otce. Více: www.400asa.org

Martin Tomášek: Výstava soch a obrazů

Památník Terezín, výstavní prostory IV. dvora
Malé pevnosti, Terezín

12. 6.–30. 9. 2025

Martin Tomášek je v severočeských Teplicích žijící výtvarník, jehož umělecká činnost zahrnuje sochařství, malbu, grafiku, hudbu a performance. Věnuje se širokému spektru experimentálního uměleckého vyjádření a pravidelně vystavuje jak v rámci samostatných, tak kolektivních výstav, přičemž je za svou tvorbu držitelem mnoha ocenění z oblasti alternativní kultury. Je zakladatelem dvou galerií – Vojtěcha Preissiga ve Světlci u Bílina a dnes již zaniklé Galerie Teplický Šlauch. Více: www.pamatnik-terezin.cz

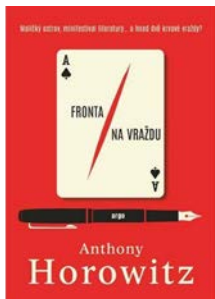
KNIHY

Laurent Sagalovitsch, Alma, Mahler a Gropius

Román se noří do složitého manželství Mahlerových, jejichž zasnoubení vyvolalo ve Vídni skandál. Alma se kvůli Mahlerovi vzdala komponování, ale o osm let později

dorazí dopis – milostné psaní pro Almu od architekta Waltera Gropia, adresované Mahlerovi. Alma váhá, Mahler hledá pomoc u Freuda. Kniha inspirovaná dochovanou korespondencí zachycuje bouřlivé emoce slavné trojice. Nakladatel: Garamond 2025

Anthony Horowitz, Fronta na vraždu

Třetí případ bývalého inspektora Hawthorna a jeho nedovtipného parťáka a spisovatele Anthonyho Horowitz zavede dvojici na literární festival na ostrově Aldernay,

kde dojde k vraždě místního podnikatele. Mezi podezřelými jsou mimo jiné francouzská básnička, autor knižních kuchařek, slepé médium nebo historik specializující se na okupaci Normanských ostrovů. Detektivka plná omylů, nápověd a jemné satiry. Nakladatel: Argo

FILMY A SERIÁLY

Franz

Jeden z nejčekanějších letošních filmů jde v září do kin. Polská režisérka Agnieszka Holland natočila podle předlohy českého scenáristy a spisovatele

Marka Epsteina film, který se snaží co nejvěrněji zachytit osobnost, dílo a dobu, ve které žil Franz Kafka. Snímek sleduje Kafkův život od dospívání v rodné Praze až po jeho předčasnou smrt v roce 1924. Hlavní roli ztvárnil německý herec Idan Weiss. Premiéra: 25. 9. 2025

Off Road

V novém pořadu Netflixu se izraelský herec a scenárista Lior Raz, známý z politického thrilleru Fauda, a herečka a modelka

Rotem Sela vydávají na dobrodružnou cestu napříč Kyrgyzstánem a Kazachstánem. Během šesti epizod objevují středoasijskou krajinu, místní tradice i kuchyni – daleko od hlavních silnic i komfortní zóny. Na cestě dlouhé 5300 kilometrů za 25 dní prověřují nejen své přátelství, ale i vlastní hodnoty a pohled na svět.

DIVADLO

Matouš Danzer, Ewa Zembok: Morfium

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

11. 9. 19.30

Konstantin Willemann je třicetiletý Varšavan v říjnu roku 1939. Je to bonviván, potrpí si na vybraná vína, rychlá auta a matčiny peníze. Konstantin nade vše miluje svou polskou ženu a syna. Košťa ale také miluje morfium v žilách a pod sebou tělo židovské prostitutky Salome. Premiéra multižánrové inscenace vychází ze stejnojmenného románu Szczepana Twardocha o slabém, rozervaném člověku zamotaném do velkých dějinných událostí. Více: www.krajinoupřilivu.cz

Petr Jarchovský, Jiří Janků, Petr Svojtka: Musíme si pomáhat

Divadlo F. X. Šaldy – Malé divadlo, Zhořelecká 344/5, Liberec

17. 9. 19.00

Nenechte si ujít novou dramaturgickou adaptaci stejnojmenného úspěšného filmu Jana Hřebejka a Petra Jarchovského, která měla v Liberci premiéru v květnu. Můžete se těšit na černou komedii plnou nečekaných zvratů, vyprávějí o hrdinech ze soucitu, o slušných lidech i zrádcích, o síle touhy přežít i apatické pasivitě. Všem hlavním postavám jde o život, ale hrdinství, kolaborace, velkorysost i zbabělost se překrývají, a proto je téměř nemožné vynášet kategorické soudy. Více: www.saldovo-divadlo.cz

Stefano Massini: Projekt Manhattan

Divadlo pod Palmovkou, Zenklova 34, Praha 8
19. 9. 19.00

Premiéra příběhu otce atomové bomby Roberta Oppenheima o ceně vědeckého pokroku a o tíze svědomí. Divadlo pod Palmovkou uvádí hru jako mrazivou připomínku 80 let od chvíle, kdy jediný výbuch otřásl celým světem. Režie: Michal Lang. Více: www.podpalmovkou.cz

HUDBA

David Dorůžka/Robert Fischmann/Martin Novák

Jazz Dock – Jazz & Blues Bar & Café, Janáčkovo nábřeží 2, Praha 5
4. 9. 21.00

Koncert kytaristy Davida Dorůžky, flétnisty a zpěváka Roberta Fischmanna a perkusisty Martina Nováka. Trio hudebníků spolu v tomto složení začalo spolupracovat v roce 2020. Jejich hudba je unikátním mixem na pomezí world music a jazzu, inspirovaným tradicemi Evropy a Blízkého východu. Jejich debutové album Gilgul (2023) získalo Cenu Anděl, uspělo v tuzemských i zahraničních anketách a zaznamenalo silný ohlas u publika i kritiky. Více: www.jazzdock.cz

Srpen–září 2025

PRAHA

30. 7.–19. 9. 2025

400 ASA Gallery, Kováků 32, Praha 5

Michael Steiner Borek: Steiner Bezexistence

Michael Steiner Borek (* 1958) se narodil v Praze, od roku 1992 žije ve Spojených státech, kde pracoval jako tlumočník pro americkou vládu. Fotografi se věnuje celý život a od roku 2006 pravidelně vystavuje v USA i v České republice. Na výstavě Steiner Bezexistence se vrací k příběhu své rodiny poznamenané holocaustem. V Novém Městě nad Metují dokumentuje osud svého dědečka, JUDr. Rudolfa Steinera, jeho ženy Marty a jejich syna – Borkova otce. Fotografická esej Steiner Bezexistence je osobní a vizuálně silnou výpovědí o paměti, ztrátě a velkých dějinách 20. století. Více: www.400asa.org

13. 8. 19.00

ESEK/Židovské muzeum Praha/FŽO/

JCC Praha/Ec Chaim/ICEJ/Česká společnost přátel Izraele – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Formování nového Izraele

Profesor Sheizaf Rafaeli, prezident prestižní telavivské vysoké školy Shenkar (Shenkar College of Engineering, Design and Art), promluví o tom, jak může design přispět k obnově národa a jak izraelské umění reaguje na současnou krizi. Představí zástupce nejvýznamnější izraelské umělecké školy – od textilu až po produktový design. Poznejte novou generaci tvůrců, kteří formují budouc-

nost Izraele a pomáhají posilovat jeho společnost. Více: www.jewishmuseum.cz

20. 8. 19.00

ESEK/Židovské muzeum Praha/FŽO/

JCC Praha/Ec Chaim/ICEJ/Česká společnost přátel Izraele – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Budování mostů:

Česko-izraelská ekonomická partnerství

Večer plný rozhovorů o tom, jak podnikání, investice a inovace sbližují českou a izraelskou komunitu. Panel představí podnikatele, investory a lídry, kteří otevírají nové možnosti spolupráce – a to i v nejtěžších časech. Přednášející: Ory Weihs, spoluzakladatel Shalem Endowment Fund, zástupce Tachles VC a další hosté, moderuje: Anna Nosková, šéfredaktorka ForbesLife. Více: www.jewishmuseum.cz

1. 9. 20.00

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga,

Ludmilina 601/4, Praha 8

Karol Sidon: Dvojí zákon

Divadelní inscenace podle biblického apokryfu Karola Sidona.

Okolo přelomu našeho letopočtu chodil po dnešním Izraeli zvláštní muž. Kázal o lásce, o Bohu a jeho myšlenky našly mezi lidmi řadu příznivců... stejně tak jako kritiků. Společenský rozkol, který svou touhou po změně způsobil, měl nakonec za následek jeho ukřižování. Chtěl změnu a nakonec pro

svůj nový zákon zemřel. **Další termín: 2. 9.** Více: www.krajinoupřilivu.cz

4. 9. 21.00

Jazz Dock – Jazz & Blues Bar & Café, Janáčkovo nábřeží 2, Praha 5

David Dorůžka/Robert Fischmann/Martin Novák

Trio kytaristy Davida Dorůžky, flétnisty a zpěváka Roberta Fischmanna a hráče na bicí nástroje a perkuse Martina Nováka vzniklo na sklonku roku 2020 s cílem tvořit novou hudbu na pomezí world music a jazzové improvizace, která by rozvíjela hudební tradice různých regionů Evropy i Blízkého východu. Jejich debutové album Gilgul získalo cenu Anděl v kategorii Jazz. Více: www.jazzdock.cz

11. 9. 19.30

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

Matouš Danzer, Ewa Zembok: Morfium

Multižánrová inscenace vychází ze stejnojmenného románu Szczipana Twardocha o slabém, rozervaném člověku zamotaném do velkých dějinných událostí. **Další termíny: 28. a 29. 9.** Více: www.krajinoupřilivu.cz

12. 9. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,

Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: Martina Kinská. **Další termíny: 13., 18. 9., 14. a 24. 10.** Více: www.svandovodivadlo.cz

16. 9. 19.00

Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34, Praha 8

Tomáš Dianiška – 294 statečných

Akční béčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. **Další termín: 20. 10.** Více: www.podpalmovkou.cz

18. 9. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain:

Poslední sezení u doktora Freuda

Psychoanalytické konverzační drama na téma Bůh, sex a smysl života. C. S. Lewis, autor Letopisů Narnie, je pozván na návštěvu k legendárnímu průkopníkovi psychoanalýzy Sigmundu Freudovi. Je právě 3. září 1939. Režie: Radim Špaček. **Další termín: 24. 10.** Více: www.reznicka.cz

Léto v Jeruzalémské synagoze

Jeruzalémská synagoga, Jeruzalémská 7, Praha 1

Výstava Židé v odboji 1939–1945

Výstava, kterou připravil Vojenský historický ústav Praha ve spolupráci se Spolkem židovských odbojářů a vojáků a Židovská obec v Praze, připomíná tisíce československých Židů, kteří se aktivně zapojili do boje proti nacismu. Tvořili významnou část československých jednotek na všech frontách – od Velké Británie přes Střední východ až po Sovětský svaz. Bojovali jako pěšáci, letci, lékaři, parašutisté, tankisté i radisté. Mnozí padli, ale jejich odvaha pomohla vrátit Československu svobodu.

Večerní komentované prohlídky

18. 9. 19.00

Na úvod prohlídek se rozeznějí unikátní varhany pod rukama varhaníka Václava Petera.

Cyklus varhanních koncertů 2025

27. 8. 18.00

Ondřej Valenta

17. 9. 18.00

Lucie Guerra Žáková, Španělsko

19.9. 19.00

Divadlo pod Palmovkou, Zenklova 34, Praha 8

Stefano Massini: Projekt Manhattan

Znepokojivá a černě komediální hra o zrodu atomové bomby a morálních dilematech vědců, kteří ji sestrojili. V roce 1938 prchají maďarští židovští fyzici z Evropy a v exilu se snaží předběhnout Hitlera ve vývoji ničivé zbraně. V čele amerického týmu stojí Robert Oppenheimer – muž, který si plně uvědomuje, co jejich objev může způsobit. Jak se rozhodnout, když věda může zároveň zachránit i zničit svět?

Další termíny: 22., 30. 9., 8. a 23. 10. Více: www.podpalmovkou.cz

20.9. 14.00

Divadlo Na zábradlí – Anenské náměstí 5, Praha 1

Franz a kavka

Pohádkový kabaret pro intoše od 4 let. Divadlo Na zábradlí na Eliadově knihovně.

Více: www.nazabradli.cz

20.9. 19.00

Zažít Libeň jinak/Krajinou přílivu –

Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

Kazatel: Přemysl Pitter

Repríza představení o Přemyslu Pitterovi, humanistovi, protestantském kazateli, spisovateli a publicistovi. Po druhé světové válce, navzdory divoké touze některých Čechů po pomstě na Němcích, zorganizoval projekt Akce Zámky pro židovské, německé

i české děti, bez ohledu na národní či rasový původ. Práce, přístup a myšlenky Přemysla Pittera nás v dnešní době nutí se znovu zamyslet nad pojmy jako národ, nacionalismus, pacifismus, evropanství, emigrace či solidarita. Režie: Jakub Gottwald. Vstup zdarma. Více: www.krajinoupřilivu.cz

24.9. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Christopher Hampton: Jeden německý život

Intenzivní monolog ve strhujícím podání Kateřiny Macháčkové. Ignorance, kariérismus, alibismus a neochota převzít vlastní odpovědnost. Vzpomínky Brunhilde Pomselové, Goebbelsovy sekretářky, nám dávají možnost nahlédnout do banality zla. Režie: Radim Špaček. **Další termín: 9. 10.** Více: www.reznicka.cz

25.9. 19.00

Divadlo v Dlouhé, Dlouhá 727/39, Praha 1

Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček: Golem

Vydejte se s námi na výlet po stopách legendy o pražském Golemovi. V hudebně-divadelní koláži budeme bloudit staletími a vyprávět příběh pražské židovské komunity, která tolik přispěla k jedinečnému genu loci i kulturnímu bohatství tohoto města. Nechte se vést zuřivým reportérem a pojdte spolu s ním znovu objevovat zmizelá místa, (polo) zapomenuté příběhy i ztracené osudy. **Další termín: 21. 10.** Více: www.divadvadlouhe.cz

25.9. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Marc Delaruelle:

Věčná milenka Alma Mahlerová

Chytře vystavěný příběh rozhovoru dámy a jejího nakladatele, který se noří do neuvěřitelných vztahových peripetií slavné múzy a jejích ještě slavnějších mužů. Alma, která čelila dvěma světovým válkám i sama sobě, vás vtáhne a nepustí. Režie a výběr hudby: Peter Gábor. **Další termín: 22. 10.** Více: www.reznicka.cz

26.9. 19.00

Národní divadlo, Národní 2, Praha 1

Andrej Kajdanovskij, Hans van Manen, Eyal Dadon: Sarkasmy (Sarcasms)

Inscenace představující tři díla současného tance. Součástí je Katastrof, ve kterém se nadějný izraelský choreograf Eyal Dadon zabývá hranicí mezi řádem a chaosem, mezi kontrolou a její ztrátou. Zkoumá, jak člověk reaguje v obtížných situacích, které ho zatěžují. Nechá se zdeptat, nebo pojme složitou zkušenost jako příležitost k růstu? **Další termíny: 27. 9., 4. a 11. 10.** Více: www.narodni-divadlo.cz

NOVOROČNÍ BENEFICE

& 25 let

Nadačního fondu obětem holocaustu

18. září 2025 19 hodin

Klausová synagoga, U Starého hřbitova 3a, Praha 1

26.9. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,
Štefánikova 57, Praha 5

Šoa

Příběh dvou lidí, kteří se ocitli na stejných místech a prožili podobné tragédie, a přesto se nikdy nepoznali. Jejich životní cesty se prolínaly a míjely – oba přežili Terezín, Osvětim, pochod smrti i poválečné křivdy. Skutečný příběh sportovce Miloše Dobrého a herečky Hany Pravdové o tom, jak přežít nacistické peklo. Režie: Daniel Hrbek. **Další termín: 10. 10.** Více: www.svandovodivadlo.cz

29.9. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain: **Relativita**

Autor staví svůj příběh na dramatické spekulaci a fiktivním setkání Alberta Einsteina a jeho dospělé dcery Lieserl. Einsteinovi se skutečně předtím, než se oženil se svou první ženou Milevou, v roce 1902 narodila dcera, která ale už v roce 1904 záhadně zmizela. Režie: Miroslav Táborský. **Další termín: 23. 10.** Více: www.reznicka.cz

BRNO

27.–31. 8.

ŽOB/Štetl – různé lokace

ŠTETL FEST

Pět dní pestrého programu věnovaného židovské kultuře, historii, paměti i současnosti. Festival se odehraje na desítkách výjimečných míst po celém Brně – v historických vilách, pamětových institucích, divadlech i ve veřejném prostoru.

Výstavy, komentované prohlídky, divadelní představení, koncerty, odborné debaty, přednášky, workshopy i rodinný a komunitní program tvoří mozaiku, která zpřítomňuje historii i živou současnost židovské kultury. Více: www.stetl.cz

4.9. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta,
Zelný trh 313

Yael Ronen, Dimitrij Schaad: **R/Evoluce**

Originální žánr dystopického kabaretu, v němž nás německy píšící dramatička a režisérka izraelského původu uvádí do blízké budoucnosti a velmi vtipnou i provokativní formou nás upozorňuje na možné důsledky neuváženého technologického pokroku. Jak naše životy ovlivňuje umělá inteligence? Nestojíme na prahu digitálního diktátorství? Hra dovádí vývoj a důsledky technologického pokroku do nejzazších extrémů. Vtipným a zároveň ostře kritickým způsobem ukazuje nebezpečí digitální diktatury a to, jak málo v ní záleží na jednotlivci... **Další termíny: 3. 10. a 5. 11.** Více: www.ndbrno.cz

8.9. 19.00

Národní divadlo Brno – Mahenovo divadlo,
Malinovského nám. 1

Alena Mornštajnová: **Hana**

Dramatický a napínavý bestseller Aleny Mornštajnové na jevišti! Uhrančivé osudy tři žen a jednoho století se odehrávají v působivé scénografii s kompletním činoherním soubojem a s uchvacujícím hereckým výkonem hlavní představitelky. Režie: M. Glaser. **Další termíny: 30. 9. a 1. 11.** Více: www.ndbrno.cz

18.9. 18.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta,
Zelný trh 313

Sivan Ben Yishai:

Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za znásilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. Zdá se to nelogické, ale je to tak. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, skrze niž se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se motivu Medúzy chápá i dramatička německojazyčného prostoru a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Režie: Aminata Keita. **Další termín: 23. 10.** Více: www.ndbrno.cz

LIBEREC

17.9. 19.00

Divadlo F. X. Šaldy – Malé divadlo,
Zhořelecká 344/5, Liberec

Petr Jarchovský, Jiří Janků, Petr Svojtka:

Musíme si pomáhat

Komediální a současně i dramatický příběh hrdinů proti své vůli, odehrávající se během posledních let druhé světové války na českém maloměstě okupovaném Němci, je chytrou a zábavnou sondou do nitra české národní povahy. Hra vznikla podle úspěšné filmové předlohy Jana Hřebejka a Petra Jarchovského a velmi originálním způsobem dává konkrétní obsah pojmům hrdinství i zbabělost. **Další termíny: 30. 9., 3., 29. 10., 11., 13. 11., 5. a 12. 12.** Více: www.saldovo-divadlo.cz

PLZEŇ

8.6.–31. 10.

Velká synagoga, sady Pětatřicátníků 11, Plzeň
Výstava Hermit Plasy 1993–1999

Výstava fotografií zachycujících mezinárodní umělecká sympozia pořádaná v průběhu 90. let v klášteře v Plasích u Plzně. Na fotografiích bude představen průběh sympozií, vznikající díla, doprovodné akce, tvořící umělci i jedinečná atmosféra. Výstava připomene tuto jedinečnou, zásadní a významnou událost. Více: www.zoplzen.cz

30.6.–31.8.

Stará synagoga, Smetanovy sady 80/5, Plzeň
Výstava Josef Harnig: **Barvy a Linie**

Ve Staré synagoze bude instalována výstava obrazů výtvarníka Josefa Haringa (nar. 1952), který od 90. let žije a tvoří v Plzni. Je představitelem abstraktní a konstruktivní malby a grafiky, vytváří výrazné lineární a geometrické obrazy, často pracuje se symboly a jeho obrazy se vyznačují skrytými významy, jež přitahují divákovu pozornost

FESTIVAL
IZRAELSKÉHO
FILMU
17.–19. 10. 2025
PRAHA
KOLNOA
קולנוע

a umožňují subjektivní interpretaci. Více: www.zoplzen.cz

HRADEC KRÁLOVÉ

4. 9. 21.00

Klicperovo divadlo, Dlouhá 99/9, Hradec Králové

Alena Mornštajnová: Hana

Nová dramatisace bestselleru Aleny Mornštajnové psaná přímo pro Klicperovo divadlo. Je zima roku 1954 a devítiletá Mira se přes zákaz rodičů vypraví sjíždět řeku na ledových krách. Spadne do vody a je za to potrestána tím, že na rodinné oslavě nedostane zákusek. Tato nevinná příhoda z dětství však pro Miru znamená zásadní životní zvrat. Více: www.klicperovodivadlo.cz

24. 9. 20.45

Klicperovo divadlo, Dlouhá 99/9, Hradec Králové

Kafka (Is Not Dead)

Autorská inscenace podle povídek, deníků a dopisů Franze Kafky, v jejímž středu stojí mladý muž, vypravěč a zároveň hlavní postava svého příběhu. Spolu s mnoha barvitými figurkami, které tvořily jeho skutečný a literární svět, ukazují, že Kafkovo dílo není jen „depka pro intelektuály“. Humor, nadsázka, němá groteska, zpěv, to vše provází Kafku na jeho putování po vlastním životě. Ale není to životopis, spíš autobiografický průzkum s lehkým dotekem šantánu a revue. Napříč stoletím se Kafkova slova zarývají až pod kůži, protože Kafka Is Not Dead. Režie: Marián Amsler. Více: www.klicperovodivadlo.cz

TEREZÍN

12. 6.–30. 9. 2025

Památník Terezín, výstavní prostory IV. dvora Malé pevnosti, Terezín

Martin Tomášek: Výstava soch a obrazů

Martin Tomášek je v severočeských Teplicích žijící výtvarník, jehož umělecká činnost zahrnuje sochařství, malbu, grafiku, hudbu a performance. Věnuje se širokému spektru experimentálního uměleckého vyjádření a pravidelně vystavuje jak v rámci samostatných, tak kolektivních výstav, přičemž je za svou tvorbu držitelem mnoha ocenění z oblasti alternativní kultury. Je zakladatelem dvou galerií – Vojtěch Preissiga ve Světlci u Bíliny a dnes již zaniklé Galerie Teplický šlauch. Více: www.pamatnik-terezin.cz

21. 9. 14.00 a 17.00

Divadlo F. X. Šaldy, Památník Terezín

Hans Krása, Antonín Dvořák, Leoš Janáček: Cesta

Hlavním pilířem inscenace Divadla F. X. Šaldy je dětská opera Hanse Krásy Brundibár, která měla v roce 1943 premiéru

v terezínském ghettu. Představení začne na prostranství před budovou Jízdárny v Terezíně, kde zazní skladba L. Janáčka Kačena divoká. Poté diváci vstoupí do budovy, kde zhlédnou operu Brundibár Hanse Krásy. Následně před budovou Kavalír 8 uvidí taneční intermezzo na píseň Bugatti step od Jaroslava Ježka. Cesta končí tam, kde začala – v Jízdárně, kterou zaplní Dvořákovo oratorium Stabat Mater. Více: www.saldovo-divadlo.cz

ŽATEC

4. 7.–28. 9.

Žatecká synagoga a rabínský dům, Dlouhá 200, Žatec

Petr Nikl:

Spánek/Obrazy zpomaleného času

Žatecká výstava nabídne ucelený vhled

do několika sfér tvorby Petra Nikla.

V prostorách synagogy budou vystaveny jeho

olejomalby z cyklu Náhradní tváře, které diváka dost možná přimějí zamyslet se nad otázkami soucitu, manipulace, možnosti volby a osobní svobody. Galerie rabínského domu poskytne prostor pro komorní seznámení s autorským výběrem z grafické tvorby Petra Nikla. Cyklus hlubotisků – mezzotint, vzniklých nedlouho po sametové revoluci, zachycuje zvířecí motivy a jejich vzájemné propojení rovněž ve chvíli otázky budícího polospánku. Jedna z místností poslouží pro představení knižních projektů autora. Návštěvníkům zde nabídneme možnost strávit čas s jeho knihami. Začíst se do hravých, hranice neuznávajících textů a objevovat neobjevené v jeho ilustracích. K výstavě je také připraven doprovodný program. Více: www.synagoga-zatec.cz

400 ASA GALLERY

25

400

MIWUWU-IA

30 7 – 19 9 2025

ZVEME VÁS NA VERNISÁŽ 29. 7. V 18 HODIN

KOVÁKŮ 32, 150 00 PRAHA 5

STEINER BEZEXISTENCE

400 ASA GALLERY

MICHAEL STEINER BOREK

IG: @400_ASA

400ASA.ORG

MASKIL – již 24 let s vámi a pro vás

Každý rok vychází 12–13 tematicky laděných čísel

Roš ha-šana/Nový rok

Připomínka 7. října 2023

Židovské podnikání

Chanuka – svátek světél

Jarní číslo

Purimové číslo

Pesachové číslo

Izrael

Letní dvojčíslo s literární přílohou

ŠTETL FEST 2025

Děkujeme za podporu

Podpořte časopis MASKIL!

Podpořte nás libovolným finančním darem nebo si předplatte tištěný časopis za 350 Kč – roční cenu poštovného a balného.

V případě zájmu o předplatné uveďte v poznámce svoje jméno a adresu.

Číslo účtu:
86–8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha, přidružený člen Federace židovských obcí v ČR, Maiselova 18, 110 00 Praha 1, IČO: 61385735.

Maskil vychází za laskavé podpory Ministerstva kultury ČR, Nadačního fondu obětem holocaustu (NFOH) a Evropské unie progresivního judaismu.

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek, Anna Marie Vančurová.

REDAKČNÍ RADA: Jan Fingerland, Fedor Gál, Tomáš Novotný, Pavlína Šulcová, Martin Šmok, Pavel Vrátný
KOREKTURY: Luděk Skok.

GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.

TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.

ISSN: 2570-6373

E-MAIL: redakce@maskil.cz

Uzávěrka tohoto čísla 9. 8. 2025.

